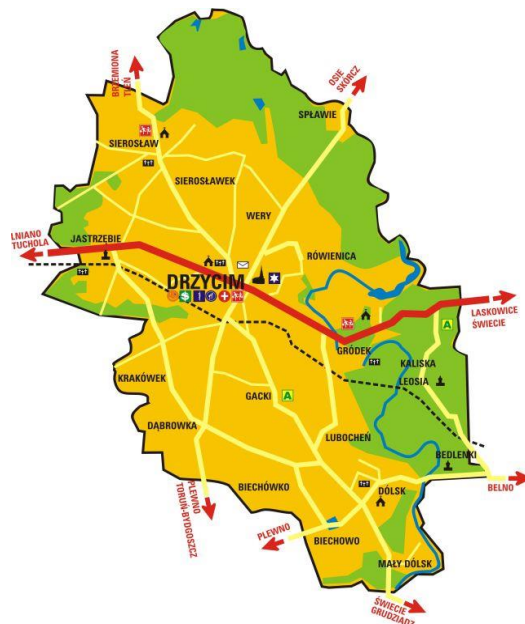

Program Rewitalizacji

Gminy Drzycim

na lata 2017 - 2023

PROJEKT

Drzycim, maj 2017

Opracowanie:

ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń

tel. 056 662 61 00

fax 056 662 61 10

proksen@proksen.pl

www.proksen.pl

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP	6
2	POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	11
2.1	Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami krajowymi....	11
2.2	Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami regionalnymi	12
2.3	Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami lokalnymi....	13
2.4	Zgodności z LSR LGD i Strategią ORSG	14
3	DIAGNOZA GMINY	17
	SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA.....	17
	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	18
	SFERA GOSPODARCZA	18
	Zasoby przyrodnicze, kulturowe, turystyka	18
	SFERA SPOŁECZNA.....	19
4	OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY	22
4.1	Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych	22
4.2	Analiza miejscowości, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	25
4.3	Analiza obszarów, w których zidentyfikowano przestrzenie zdegradowane	27
5	OBSZAR REWITALIZACJI GMINY.....	29
6	DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	31
7	WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	35
8	CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	36
9	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	40
10	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI	53
10.1	Interesariusze rewitalizacji.....	53
10.2	Formy partycypacji społecznej	53
10.3	Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	54
10.4	Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim	55
10.5	Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania	56
11	SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI	57
11.1	Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji	58
11.2	System informacji i promocji.....	59
12	SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN	61
12.1	System monitoringu i oceny skuteczności działań	61
12.2	System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu...	62
13	Wykaz niezbędnych zmian ocen i opinii	63
13.1	Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy	63
13.2	Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy	63

1 WSTĘP

Program rewitalizacji jest narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji a także ubiegania się o środki finansowe na realizację tych działań m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Drzycim. Wg Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, program rewitalizacji może być:

- a. opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) – podstawa realizacji niniejszego opracowania, lub
- b. inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777).

W obu wypadkach jest to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Podstawą niniejszego programu jest art. 18 ustawy o samorządzie gminnym, gdzie nie ma bezpośrednich odniesień do rewitalizacji. Dlatego dla zachowania spójności, opracowanie zostało oparte o „*Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*”, które wskazują na tryb przygotowania, koordynowania i tworzenia programu rewitalizacji w odwołaniu do ustawy o rewitalizacji z 2015 r.. Zapisy ustawy określają podstawowe pojęcia, gdzie **rewitalizacja** to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Z kolei **program rewitalizacji** - to wieloletni program działań, którego celem jest wyprowadzenie wybranego obszaru ze stanu kryzysowego.

W myśl art. 9.1. ustawy o rewitalizacji **obszar zdegradowany** to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto, co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,

- środowiskowych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Ponadto zgodnie z art. 10 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być:

- większy niż 20% powierzchni gminy oraz
- zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

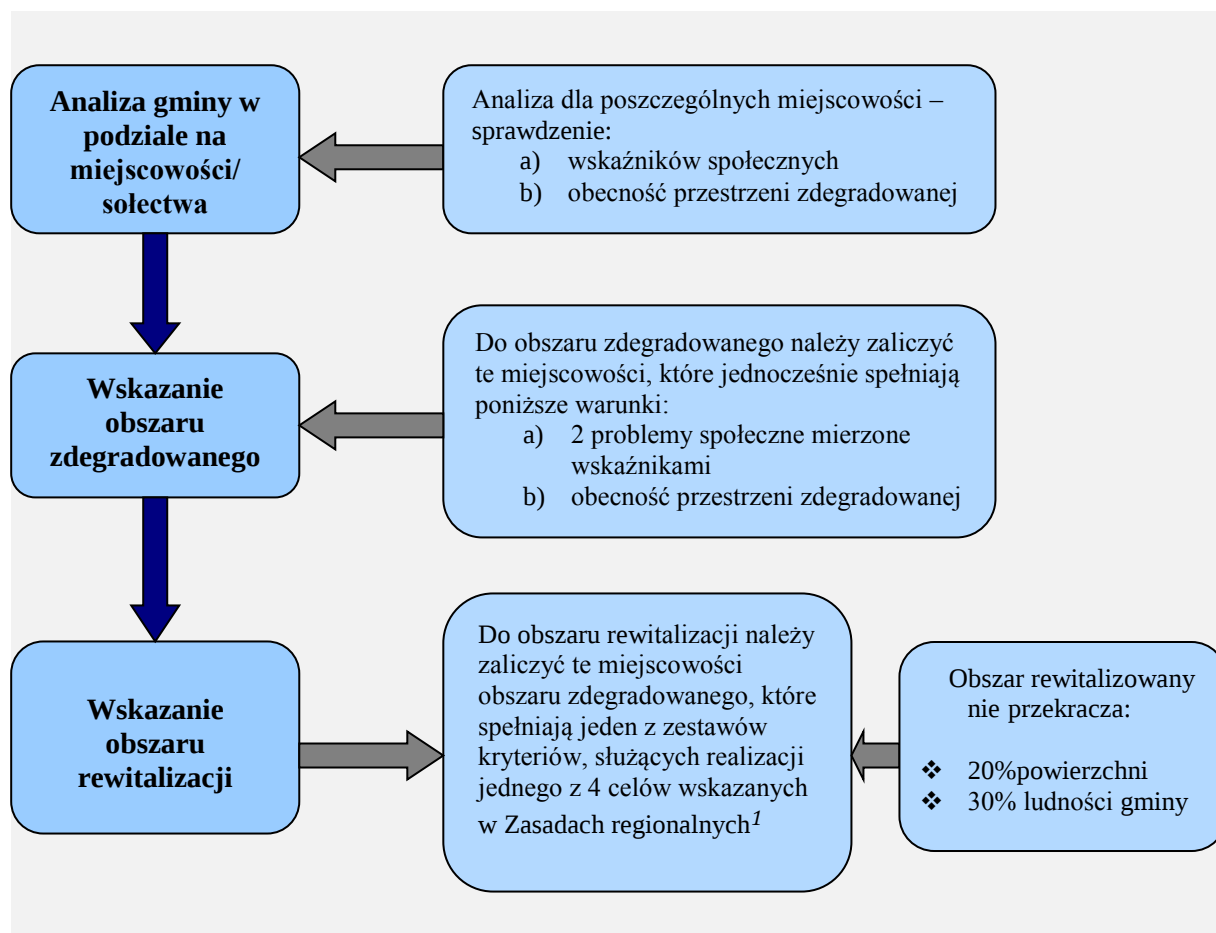
Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic, jednak łącznie wytypowane podobszary muszą spełniać ww. kryterium liczby mieszkańców i powierzchni gminy.

W myśl art. 11.2 ustawy, wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji powinno być oparte o **diagnozę obszaru**, obejmującą analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Diagnoza obejmuje w szczególności pogłębioną analizę czynników kryzysowych w zakresie zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych oraz technicznych - stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz stan techniczny obiektów budowlanych itp. Zatem wskazanie obszaru zdegradowanego/obszaru rewitalizacji polega na przeprowadzeniu analizy poszczególnych obszarów (sołectw/miejscowości) pod kątem występowania:

- problemów społecznych określonych poprzez, co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wybranymi wskaźnikami,
- przestrzeni zdegradowanych,
- problemów w innych sferach.

Ostateczny wybór obszaru rewitalizacji zależy przede wszystkim od zamierzonego celu rewitalizacji. Stosownie do wymagań *Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*, dla poszczególnych obszarów rewitalizacji w gminie mogą być różne lub te same cele rewitalizacji. Na danym obszarze rewitalizacji może być realizowany jeden lub kilka celów rewitalizacji, pod warunkiem spełnienia kryteriów, wskazanych dla wszystkich przyjętych dla niego celów rewitalizacji. Gmina musi więc wybrać i spełnić przynajmniej jeden z zestawów kryteriów w odniesieniu do obszaru zdegradowanego lub jego części i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020¹

Opracowanie diagnozy obszaru rewitalizacji Gminy Drzycim rozpoczyna działania związane z procesem rewitalizacji na obszarze gminy. Analiza ta pozwoliła na określenie problemów i poznanie potencjałów występujących w poszczególnych sołectwach. W ramach diagnozy przeprowadzono analizę wskaźnikową oraz badania społeczne (badanie ankietowe z mieszkańcami oraz ankiety internetowe), które umożliwiły zebranie podstawowych opinii mieszkańców na temat badanych obszarów oraz wskazanie tych, które charakteryzują się koncentracją niekorzystnych zjawisk, a jednocześnie stanowią obszary o **istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego** i stwarzają możliwości prowadzenia realnych działań rewitalizacyjnych w konsekwencji wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów do rewitalizacji.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostało poddane konsultacjom społecznym. W czasie ich trwania interesariusze rewitalizacji mieli możliwość

¹ Cel rewitalizacji: A) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej; B) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej; C) Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych; D) Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

zgłaszania uwag do przygotowanej diagnozy oraz czynnego uczestnictwa w procesie wyznaczenia obszarów wymagających rewitalizacji. W toku konsultacji ustalono przede wszystkim możliwości podejmowania działań rewitalizacyjnych w poszczególnych badanych obszarach zdegradowanych, które umożliwią prowadzenie skutecznego procesu rewitalizacji. Kierując się zasadą istotności danego obszaru dla rozwoju lokalnego oraz wymogiem osiągnięcia określonych celów rewitalizacji określonych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...” ostatecznie wyznaczono dwa obszary zdegradowane, które położone są w obszarze Wdeckiego Parku Krajobrazowego i znajdują się w sołectwach: Wery oraz Gródek. Obszary te łącznie stanowią 29,4% powierzchni Gminy i są zamieszkiwane przez 29,8% jej mieszkańców. Ponieważ powierzchnia wybranych sołectw przekracza wyznaczony poziom 20% powierzchni gminy konieczne było ograniczenie obszaru rewitalizacji. Przede wszystkim, ze względu na to, że większość tych obszarów stanowią lasy i użytki rolne, obszar rewitalizacji został ograniczony do obszarów najbardziej zurbanizowanych, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, i które mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Tym samym w obrębie wytypowanych sołectw wyznaczono 5 podobszarów rewitalizacji, które łącznie stanowią 0,51% powierzchni gminy. W obszarach tych zdiagnozowano negatywne zjawiska społeczne w zakresie:

- ❖ znaczy odsetek (powyżej średniej dla gminy) osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych,
- ❖ znaczy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (starzejące się społeczeństwo).

W obu tych obszarach stwierdzono występowanie negatywnych zjawisk:

Wery – w zakresie problemów:

- ✓ Gospodarczych: niski stopień przedsiębiorczości;
- ✓ Środowiskowych: obszary ochrony przyrody (Natura 2000), brak sieci kanalizacyjnej,
- ✓ Przestrzenno-funkcjonalnych: występowanie terenów po przemysłowych (PGR), niskie wyposażenie w infrastrukturę społeczną, problemy komunikacyjne.
- ✓ Technicznych: degradacja obiektów terenów i budowlanych, niska jakość infrastruktury edukacyjnej, zły stan techniczny dróg.

Gródek – w zakresie problemów:

- ✓ Gospodarczych – niski stopień przedsiębiorczości,
- ✓ Środowiskowych: obszary ochrony środowiska,
- ✓ Przestrzenno-funkcjonalnych: występowanie terenów po przemysłowych (PGR), cenne obiekty kultury, cenne obszary środowiskowe położone w okolicach rzek i Wdy i wdeckiego parku,
- ✓ Technicznych: degradacja obiektów terenów i budowlanych, niska jakość infrastruktury edukacyjnej, zły stan techniczny dróg.

Cele i oczekiwane efekty rewitalizacji

Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 wskazują następujące cele:

- A) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej;
- B) Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej;
- C) Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych;
- D) Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.

Działania rewitalizacyjne w Gminie Drzycim koncentrować się będą na:

- ❖ **przekształceniu przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej**
- ❖ **dotatkowy cel: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.**

Dla osiągnięcia powyższych celów zakłada się realizację działań nakierowanych na:

- wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
- wzrost zatrudnienia poprzez ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

2 POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Program Rewitalizacji wykazuje powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

2.1 Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami krajowymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia	PR Gminy Drzycim nawiązuje do celu głównego Narodowego Planu Rewitalizacji, którym jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym poprzez działania zintegrowane.
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	PR Gminy Drzycim nawiązuje do celu głównego Strategii, którym jest podejmowanie działań skierowanych na poprawę jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. W tym względzie program rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami: - Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; - Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, - Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. PR Gminy Drzycim nawiązuje do: Cel 3 - Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego Cel 4 - Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego Cel 1 - Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	Głównym celem dokumentu jest: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. PR Gminy Drzycim nawiązuje do celu 2 Strategii, którym jest Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, który pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami określonymi w dokumencie:

	- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów - Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.
Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020	PR Gminy Drzycim nawiązuje bezpośrednio do Wytycznych poprzez realizację zalecanych procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie rewitalizacji - niniejszy Program Rewitalizacji Gminy Drzycim został opracowany wg zaleceń Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

2.2 Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Gmina Drzycim znajduje się w kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie, dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym. W zakresie priorytetowych obszarów Strategii Rozwoju Województwa Program Rewitalizacji Gminy Drzycim odpowiada obszarom: - Konkurencyjna gospodarka, - Modernizacja przestrzenna wsi i miast, - Nowoczesne społeczeństwo. oraz koresponduje z celami strategicznymi: - Gospodarka i miejsca pracy, - Dostępność i spójność, - Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, - Nowoczesny sektor rolno-spożywczy, - Tożsamość i dziedzictwo.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno – gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. PR Gminy Drzycim jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno – gospodarczego poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym. Program Rewitalizacji Gminy Drzycim obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. PR rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno – gospodarcza polegająca na rewitalizacji

	miejsowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uśpionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Program Rewitalizacji Gminy Drzycim wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, - Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym, - Wzrost poziomu samodzielności mieszkańców regionu.

2.3 Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014 – 2020	„Realizując założenia Strategii wynikające z aspiracji mieszkańców i władz samorządowych, wykorzystując swoje położenie i posiadany potencjał Powiat Świecki stanie się miejscem zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego, w którym warto będzie mieszkać, pracować, inwestować, rozwijać się, a także wypoczywać.” Program Rewitalizacji Gminy Drzycim wpisuje się w wytyczone w Strategii cele i działania: 1. Kreowanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy. 2. Przygotowanie efektywnej i zintegrowanej oferty aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych i poszukujących pracy. 3. Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców. 4. Budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców powiatu.
STRATEGIA ROZWOJU GMINY DRZYCIM	Program rewitalizacji gminy nawiązuje do celu głównego zawartego w Strategii Rozwoju Gminy Drzycim: „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz poprawa konkurencyjności gminy”. Cel główny zostanie zrealizowany za pomocą 5 kierunków rozwoju: 1. Rozwój gospodarczy. 2. Rozwój społeczny – zasoby ludzkie. 3. Rozwój społeczny – infrastruktura społeczna. 4. Rozwój infrastruktury technicznej oraz ochrona przyrody. 5. Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy.
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DRZYCIM NA LATA 2014 – 2020	Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 jest skuteczne aktywizowanie mieszkańców gminy zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej. PR Gminy wpisuje się w określone w dokumencie cele strategiczne: 1. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy. 2. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju oraz podnoszenie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego w gminie. 3. Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego.

PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ DLA GMINY DRZYCIM	PGN Gminy Drzycim do 2020 r. obejmuje następujące działania mające wiążące z celami LPR: ▪ termomodernizacja budynków komunalnych ▪ wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne w budynkach podległych Urzędowi Gminy ▪ wymiana istniejącego oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz budowa nowego oświetlenia ulicznego przy wykorzystaniu lamp solarnych ▪ modernizacja i budowa ścieżek rowerowych ▪ obniżenie niskiej emisji poprzez: wymianę pieców na paliwo stałe, na gazowe bądź olejowe lub instalację innego źródła ciepła, którego konstrukcja uniemożliwia spalanie odpadów.
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DRZYCIM	W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drzycim” zostały wytyczone kierunki rozwoju w zakresie zastanych uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, kulturowych, poprzez dokonanie analizy sytuacji społeczno-demograficznej gminy, jej aktualnego zagospodarowania, nie pozostawiając bez rozpatrzenia także stanu infrastruktury technicznej.

2.4 Zgodności z LSR LGD i Strategią ORSG

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego* program rewitalizacji powinien **wykazywać wpływ programu rewitalizacji na wskaźniki określone w Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu oraz Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania**. Stwierdzenie zgodności z powyższymi strategiami oznacza także zgodność z dokumentami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim wpływać będzie na osiągnięcie celów strategicznych i towarzyszących im celów operacyjnych określonych w **Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Świeckiego**, w następujących obszarach:

1. Cel strategiczny nr 1. Przedsiębiorczy region

- 1.1. Rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza działających w obszarze inteligentnych specjalizacji
- 1.2. Przyjazne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości
- 1.3. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej i technicznej
- 1.4. Ścisła współpraca instytucji rynku pracy z pracodawcami
- 1.5. Podejmowanie działań aktywizujących na rzecz wzrostu zatrudnienia

2. Cel strategiczny nr 2. Wysoka dostępność i jakość usług zdrowotnych i społecznych

- 2.1. Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu.
- 2.2. Rozwój form opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz usług, wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2.3. Ułatwienie powrotu kobiet na rynek pracy poprzez rozwój różnych form opieki nad dziećmi do lat 3.

3. Cel strategiczny nr 3. Konkurencyjny i kreatywny kapitał ludzki

- 3.1. Poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej.
- 3.5. Ułatwiony dostęp do rynku pracy poprzez rozwój doradztwa edukacyjno – zawodowego.
- 3.6. Oferta edukacyjna dostosowana do potrzeb rynku pracy.

4. Cel strategiczny nr 4. Ochrona dziedzictwa kulturowego

- 4.1. Rozwój lokalnego potencjału kulturowego w oparciu o instytucje kultury.
- 4.2. Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych.
- 4.3. Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych w celu popularyzacji potencjałów regionu.

W zakresie **Lokalne Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Gminy Powiatu Świeckiego 2014 – 2020** realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim wpłynąć będzie na osiągnięcie założeń celu głównego oraz celów szczegółowych:

Wzmocnienie rozwoju społeczno - gospodarczego obszaru LGD do końca 2023 roku.

1. Rozwój gospodarczy obszaru LGD

Wskaźniki odnoszące się do obszaru rewitalizacji Gminy Drzycim – rok docelowy 2023:

- Liczba utworzonych miejsc pracy – 1
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 7

2. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców obszaru LGD, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

Wskaźniki odnoszące się do obszaru rewitalizacji Gminy Drzycim – rok docelowy 2023:

- Wzrost liczby osób odwiedzających miejscowość, w której zrealizowano operacje z zakresu przestrzeni publicznej lub odnawiania/zakupu zabytków - 50
- Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury technicznej drogowej w zakresie włączenia społecznego – 50
- Liczba osób uczestniczących w inicjatywach, które zaspokajają potrzeby społeczne - 70
- Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem - 10

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 10

3. Podnoszenie atrakcyjności obszaru LGD poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.

Wskaźniki odnoszące się do obszaru rewitalizacji Gminy Drzycim – rok docelowy 2023:

- Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty - 50

3 DIAGNOZA GMINY

SFERA PRZESTRZENNO – FUNKcjONALNA

Gmina Drzycim leży w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie świeckim, w otulinie Borów Tucholskich. Południowa część gminy wchodzi w skład Świeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, północna – Wdeckiego Parku Krajobrazowego.

Gmina Drzycim zajmuje powierzchnię 108,41 km², co stanowi 7,3% powierzchni powiatu świeckiego. W skład gminy Drzycim wchodzi 11 sołectw: Biechówko, Dąbrówka, Dólsk, Drzycim, Gacki, Gródek, Jastrzębie, Krakówek, Mały Dólsk, Sierosław, Wery.

Tabela 1. Struktura osadnicza Gminy Drzycim

Sołectwo/miejscowość	Powierzchnia [ha]	Udział [%]	Ludność [os.]		Udział w 2015r. [%]
			2014	2015	
Gmina Drzycim	10817,35	100	5185	5 148	100
Dólsk	594,11	5,49	251	248	4,81
Mały Dólsk	103,06	0,95	55	54	1,04
Jastrzębie	1040,72	9,62	486	484	9,40
Sierosław	1979,43	18,29	465	473	9,18
Dąbrówka	467,63	4,32	139	144	2,79
Drzycim	948,70	8,77	1 340	1 308	25,40
Gacki	593,47	5,48	274	276	5,36
Gródek	1427,58	13,19	1 198	1 192	23,15
Krakówek	316,66	2,92	116	114	2,21
Biechówko	1591,12	14,70	510	511	9,92
Wery	1754,87	16,22	351	344	6,68

Źródło: UG Drzycim

Najbliższym miastem oferującym większość podstawowych usług społeczno kulturalnych jest Świecie, oddalone o 20 km, gdzie znajdują się siedziba powiatu a także wszystkie ważniejsze instytucje.

Główny ciąg komunikacyjny gminy stanowi droga wojewódzka nr 239 Świecie – Błądzim, która łączy 3 największe miejscowości – Gródek, Drzycim i Jastrzębie. Odległość z siedziby gminy do głównych ośrodków województwa wynosi ok. 55 km do Bydgoszczy i ok. 67 km do Torunia. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 208 relacji Działdowo - Chojnice. Na terenie gminy znajdują się przystanki: Drzycim i Jastrzębie. Linie komunikacji autobusowej obejmują większość miejscowości.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Na terenie gminy przeważają indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, oparte przede wszystkim o węgiel lub drewno. W gminie Drzycim tylko w sołectwie Gródek znajdują się budynki podłączone do zbiorczej sieci ciepłowniczej - 11 budynków.

Z sieci wodociągowej korzysta 95,86% mieszkańców gminy. 88,1% budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci wodociągowej. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 48,5% mieszkańców, z terenów sołectw: Jastrzębie, Drzycim, Gródek.

Gmina Drzycim nie jest gminą zgazyfikowaną. Obecnie bardzo powszechne jest korzystanie z gazu butlowego, w który wyposażona jest większość mieszkań i gospodarstw.

Gmina może zasilaniem „czystą” energią, ponieważ energia elektryczna dostępna w gminie pochodzi z elektrowni wodnej w Żurze oraz elektrowni w Gródku.

SFERA GOSPODARCZA

Gmina położona jest w obszarze przejściowym pomiędzy rolniczą i stosunkowo słabo zalesioną częścią południową powiatu, a wyraźnie leśną częścią północno i wschodnią.

Cechą charakterystyczną struktury użytkowania gruntów jest bardzo duży udział użytków rolnych, stanowiący 58,5% ogólnej powierzchni gminy. Łąki stanowią ok. 3,5% a pastwiska ok. 4,1%. Sady to ok. 0,6%. Produkcja rolna prowadzona jest na całym terenie gminy.

W okresie PRL na terenie gminy działały liczne Państwowe Gospodarstwa Rolne. Działały one w sołectwach: Gródek, Wery (Wery i Rówieśnice), Biechówko (Lubocheń), Jastrzębie. Obecnie wszystkie PGR zostały zlikwidowane, a budynki produkcyjne zostały przejęte przez firmy działające w branży rolniczej. Natomiast budynki mieszkalne przejęte zostały przez wspólnoty mieszkańców, które kiedyś pracowały w PGR. Niestety z powodu utraty miejsc pracy, obiekty te często są zaniedbane i nie spełniają warunków wymaganych od współczesnych budynków.

W gminie Drzycim w roku 2015 wpisanych do rejestru REGON było 302 podmiotów, co stanowi 4% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie świeckim. W latach 2010 – 2015 wystąpił znaczny wzrost aktywności gospodarczej, co przejawiało się wzrostem liczby podmiotów gospodarczych – przybyło 46, tj. ok. 15%.

Zasoby przyrodnicze, kulturowe, turystyka

Pod względem hydrograficznym gmina Drzycim jest położona na obszarze zlewni rzeki Wdy zwanej potocznie „Czarną Wodą”, która odgrywa istotną rolę w nawadnianiu obszaru jak i ma znaczenie turystyczne. Ponadto na terenie gminy obecne są takie ciekі jak Struga Drzycimska. Na rzece Wdzie działa elektrownia wodna w Gródku.

Południowa część gminy wchodzi w skład Świeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, północna – Wdeckiego Parku Krajobrazowego. Znajduje się tu część obszaru NATURA 2000 – Bory Tucholskie.

Gmina Drzycim leży w obszarze przejściowym pomiędzy atrakcyjną dla turystyki strefą leśną (Bory Tucholskie) a mało atrakcyjną – strefą rolniczą. Główne walory rekreacyjno - turystyczne stanowi:

- ♦ wysoki procent zalesienia - 33,9% (wschodnia część gminy obejmuje zwarty kompleks leśny będący częścią Borów Tucholskich),
- ♦ rzeka Wda (jest znanym szlakiem turystyki wodnej, istnieje możliwość urządzenia plaż, obecność malowniczej rzeki wpływa również na atrakcyjność krajobrazu),
- ♦ elektrownia wodna w Gródku, której budowę zakończono w 1923 r. - w momencie powstania była pierwszą dużą elektrownią wodną w kraju, elektrownia wciąż działa i jest zabytkiem co stanowi swoistą atrakcję,
- ♦ występowanie okazałych głazów narzutowych, w tym kamień Św. Wojciecha - jest to drugi co do wielkości głaz narzutowy na Pomorzu.
- ♦ drewniany Dwór szlachecki w Gródku
- ♦ ruiny zamku krzyżackiego

Na terenie gminy wyznaczono kilka szlaków turystycznych. Najbardziej znanym szlakiem jest rzeka Wda – znana ze spływów kajakowych. Ponadto przez teren gminy biegną 3 szlaki piesze: szlak im. Ks. Dr Władysława Łęgi, szlak im. A. Hoffmana, szlak im. Z. Zyglera.

Gmina posiada kilka tras rowerowych. Jedna ma znaczenie ponadlokalne, ponieważ jest częścią większego szlaku z kierunku Bydgoszczy w Bory Tucholskie, który ma połączenie z międzynarodową trasą rowerową R-1 z Europy Zachodniej do Rosji.

Na terenie gminy brak obiektów hotelowych - działają tylko 3 gospodarstwa agroturystyczne.

SFERA SPOŁECZNA

Obszar gminy w 2015 r. zamieszkiwało 5 011 osoby a gęstość zaludnienia osiągnęła 46 os/km². W ostatnich 5-ciu latach ubyło 65 mieszkańców (ok. 1%).

Tabela 2. Ludność Gminy Drzycim w latach [os.]

Płeć	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	5 076	5 061	5 032	5 015	5 011
mężczyźni	2 580	2 573	2 567	2 561	2 550
kobiety	2 496	2 488	2 465	2 454	2 461

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Struktura ekonomiczna wyraźnie różni się na tle powiatu świeckiego, woj. kujawsko – pomorskiego oraz kraju. Występuje najwyższa (20,7%) liczba osób wieku przedprodukcyjnym,

natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest wyraźnie niższa (14%) niż w powiecie świeckim (ok. 17%) i w kraju i województwie - powyżej 19%.

Tabela 3. Struktura ekonomicznych grup wieku w 2015 r. [%]

Jednostka terytorialna	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
Gmina Drzycim	20,75	65,42	13,83
Polska	17,96	62,45	19,60
woj. kujawsko – pomorskie	18,16	62,75	19,09
powiat świecki	19,32	63,39	17,29

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W gminie Drzycim występuje ograniczona liczba miejsc pracy poza rolnictwem, co wiąże się z niewielką liczbą przedsiębiorstw. Liczba bezrobotnych w roku 2015 w stosunku do 2010 zmalała o 168 osób, w przypadku kobiet o 91 a mężczyzn o 77.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Drzycim [os.]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	409	355	356	357	327	241
mężczyźni	183	148	146	165	134	106
kobiety	226	207	210	192	193	135

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Związane jest to z bezpośrednim sąsiedztwem Świecia, dzięki czemu wielu mieszkańców gminy korzysta z tamtego rynku pracy. Dotyczy to jednak głównie południowych obszarów gminy. W części północnej, gdzie występują znaczne bariery komunikacyjne, sytuacja jest znacznie mniej korzystna.

System oświaty jest oparty na dwóch szkołach podstawowych (w Drzycimiu i Sierosławiu), przedszkolu w Drzycimiu i Publicznym Gimnazjum w Gródku. Gmina nie posiada szkolnictwa ponadgimnazjalnego.

Gmina Drzycim posiada placówkę świadczącą usługi z zakresu ochrony zdrowia: Gminna Przychodnia. Kadre placówki stanowi: 1 lekarz ogólny, 1 pediatra, ginekolog, 4 pielęgniarki, położna. W przychodni działa gabinet stomatologiczny.

W roku 2015 w porównaniu z rokiem 2014 zwiększyła się liczba rodzin korzystających z pomocy o 3,95% a liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy o 11,45%. Wzrosła również liczba osób korzystających z posiłków – o 16,77%, liczba osób którym przyznano zasiłek okresowy – o 21,42%. Natomiast wystąpił spadek osób którym przyznano zasiłek stały – o 8,33%. W przypadku liczby dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wystąpił wzrost o 11,85%.

Głównym powodem otrzymywania pomocy jest bezrobocie i ubóstwo. W 2015 roku było to odpowiednio 40,1% i 98,3% ogółu rodzin którym przyznano pomoc.

Aktywność kulturalna gminy oparta jest w głównej mierze o aktywność licznych organizacji społecznych. Wg danych GUS za 2015 r. w gminie wskaźnik: fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców = 36, gdzie dla województwa kujawsko-pomorskiego = 31, a powiatu świeckiego = 23.

Najaktywniejszą organizacją w gminie Drzycim jest Stowarzyszenie Edukacji i Rozwoju Wsi Sierosław „Razem Łatwiej”.

Podsumowanie

Podstawowa charakterystyka gminy wskazuje, że za najważniejsze uwarunkowania rozwoju gminy, należy uznać:

- ✓ Położenie w sąsiedztwie dużego miasta – Świecia – dużego rynku pracy,
- ✓ Duże uzależnienie rynku pracy gminy od wyjazdów do pracy do Świecia i Bydgoszczy,
- ✓ Duża peryferyjność północnej części gminy, położonej w strefie Wdeckiego Parku Krajobrazowego ,
- ✓ Wysokie bezrobocie wśród kobiet, niska przedsiębiorczość oraz brak znaczących pracodawców w gminie,
- ✓ Niski współczynnik przedsiębiorczości w szczególności z niewielką liczbą większych przedsiębiorstw daje w konsekwencji bardzo małą liczbę miejsc pracy na terenie gminy,
- ✓ Mała liczba gospodarstw wysokotowarowych, w tym przedsiębiorstw rolnych,
- ✓ Duży udział ludności zależnej od pomocy społecznej,
- ✓ W sferze sieci drogowych obserwuje się potrzeby remontowe na części dróg lokalnych, a także powszechnie dostrzegany problem braku dróg dla bezpiecznego ruchu rowerowego i pieszego,
- ✓ Wysoki potencjał turystyczny, który obecnie wykorzystany jest w minimalnym stopniu,
- ✓ Częściowo zdegradowane tereny po PGR oraz niska emisja z nieefektywnych indywidualnych systemów grzewczych.

Poważnym zaniedbaniem funkcjonalno-strukturalnym gminy jest brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej. Gmina posiada bardzo atrakcyjne tereny, które praktycznie nie są wykorzystywane turystycznie. Rozwój tych terenów w połączeniu z sąsiedztwem Tlenia oddalonego o 16 km (gmina Osie) oraz Świecia (oddanego o 16km) mogą stanowić atrakcję turystyczną o znaczeniu krajowym i lokalnym (dla mieszkańców Świecia, Grudziądza i Bydgoszczy).

4 OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY

4.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Drzycim nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania problemów społecznych. W tym celu zebrano informacje na temat sytuacji społecznej w każdym sołectwie, a następnie wyliczono wskaźniki pozwalające na określenie obszarów zdegradowanych.

Na terenie gminy występują sołectwa: Biechówko, Dąbrówka, Dólsk, Drzycim, Gacki, Gródek, Jastrzębie, Krakówek, Mały Dólsk, Sierosław, Wery. Sołectwa gminy Drzycim zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze;

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane zebrane przez UG w Drzycimiu zestawione w poniższych tabelach. Kolorem zaznaczono wartości powyżej średniej dla gminy.

W zakresie problemów **poziom kapitału społecznego** zbadano: **Udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze**

Średni wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym dla gminy wynosi 21,14%. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla gminy w sołectwach: Dąbrówka, Gródek, Jastrzębie, Krakówek, Mały Dólsk, Sierosław i Wery. Największą wartość wskaźnika odnotowano w Jastrzębiu oraz Gródku.

Tabela 5. Poziom kapitału społecznego

Miejscowość	Ludność ogółem	Ludność w wieku			Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym
		Przed produkcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym	
Gmina Drzycim	5 148	1 068	3 368	712	21,14%
Dólsk	248	54	162	32	19,75%
Mały Dólsk	54	21	30	3	10%
Jastrzębie	484	115	297	72	24,24%
Sierosław	473	94	310	69	22,25%

Dąbrówka	144	24	98	22	22,44%
Drzycim	1 308	261	864	173	20,02%
Gacki	276	61	186	29	15,59%
Gródek	1 192	239	778	175	22,49%
Krakówek	114	19	78	17	21,79%
Biechówko	511	113	329	69	20,97%
Wery	344	67	236	51	21,61%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Drzycim

W zakresie problemów **obszarze bezrobocia** (rynku pracy) zbadano:

1. **Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.**
2. **Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.**

W przypadku bezrobocia wskaźnik udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie wnosi średnio 6,97%. Wartości przekraczające ten poziom odnotowano w: Gródku, Jastrzębiu, Krakówku, Gackach, Biechówku oraz Werach, gdzie najwyższe wartości przyjmuje w Werach. Dodatkowo wyznaczono wskaźniki osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy względem ludności w wieku produkcyjnym, który pokazuje szczególnie niekorzystną sytuację na rynku pracy (utrwalone bezrobocie), wskaźnik ten szczególnie niekorzystny jest w Gródku, Gackach, Biechówku oraz Werach, gdzie najwyższe wartości przyjmuje w Gackach.

Tabela 6. Występowanie problemów w obszarze bezrobocia

Miejscowość	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym
Gmina Drzycim	3 368	235	6,97%	102	3,02%
Dólsk	162	8	4,93%	4	2,46%
Mały Dólsk	30	2	6,66%	1	3,33%
Jastrzębie	297	21	7,07%	7	2,35%
Sierosław	310	14	4,51%	8	2,58%
Dąbrówka	98	6	6,12%	1	1,02%
Drzycim	864	51	5,90%	23	2,66%
Gacki	186	17	9,13%	8	4,30%
Gródek	778	58	7,45%	28	3,59%
Krakówek	78	6	7,69%	2	2,56%
Biechówko	329	27	8,20%	12	3,64%
Wery	236	25	10,59%	8	3,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Drzycim

W zakresie **występowanie obszarów ubóstwa w gminie** zbadano:

1. **Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze:**
2. **Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.**

Tabela 7 pokazuje występowanie obszarów uzależnienia od pomocy społecznej – obszary ubóstwa. Z pomocy społecznej w największym stopniu korzystają mieszkańcy sołectw: Biechówko, Drzycim, Gacki, Jastrzębie, Krakówek, Mały Dólsk, Sierosław. W tym największy odsetek dotyczy mieszkańców sołectw Mały Dólsk oraz Krakówek. W tych też sołectwach występuje największa liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem.

Tabela 7. Występowanie obszarów ubóstwa w gminie

Miejscowość	Liczba ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Gmina Drzycim	5 148	637	12,40%
Dólsk	248	20	8,1%
Mały Dólsk	54	12	22,2%
Jastrzębie	484	91	18,8%
Sierosław	473	65	13,7%
Dąbrówka	144	8	5,6%
Drzycim	1 308	173	13,2%
Gacki	276	38	13,8%
Gródek	1 192	76	6,4%
Krakówek	114	26	22,8%
Biechówko	511	93	18,2%
Wery	344	35	10,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Drzycim

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Poniższa tabela 8 zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej koncentracja niekorzystnych czynników społecznych.

Tabela 8. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej

Miejscowość	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Gmina	21,14%	6,97%	3,02%	12,40%
Dólsk	19,75%	4,93%	2,46%	8,1%
Mały Dólsk	10%	6,66%	3,33%	22,2%
Jastrzębie	24,24%	7,07%	2,35%	18,8%
Sierosław	22,25%	4,51%	2,58%	13,7%
Dąbrówka	22,44%	6,12%	1,02%	5,6%
Drzycim	20,02%	5,90%	2,66%	13,2%
Gacki	15,59%	9,13%	4,30%	13,8%
Gródek	22,49%	7,45%	3,59%	6,4%
Krakówek	21,79%	7,69%	2,56%	22,8%
Biechówko	20,97%	8,20%	3,64%	18,2%
Wery	21,61%	10,59%	3,38%	10,2%

Najwyższe wartości wskaźnika osób w wieku poprodukcyjnym występują w sołectwach: Jastrzębie, Sierosław, Dąbrówka, Gródek, Krakówek i Wery. Najmniej korzystna sytuacja pod względem bezrobocia występuje w sołectwach: Jastrzębie, Gacki, Gródek, Biechówko i Wery. Najgorsza sytuacja pod względem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej występuje w sołectwach: Mały Dólsk, Jastrzębie, Sierosław, Drzycim, Gacki, Krakówek, Biechówko.

4.2 Analiza miejscowości, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

W myśl art. 9.1. ustawy o rewitalizacji **obszar zdegradowany** to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występowania na nim, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w obszarze:

- gospodarczym i/lub
- środowiskowym i/lub
- przestrzenno-funkcjonalnym i/lub
- technicznym.

Jak wykazała analiza wskaźnikowa, stan kryzysowy występuje w pięciu sołectwach: Jastrzębie, Sierosław, Gródek, Biechówko i Wery. Obszary te zamieszkuje łącznie 58,33% ludności gminy i zajmują one 72% obszaru gminy.

Tabela 9. Obszar stanu kryzysowego gminy Drzycim

Sołectwo	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Obszar zdegradowany	7793,72	72,02	3004	58,33
Jastrzębie	1040,72	9,62	484	9,40
Sierosław	1979,43	18,29	473	9,18
Gródek	1427,58	13,19	1 192	23,15
Biechówko	1591,12	14,70	511	9,92
Wery	1754,87	16,22	344	6,68

Zgodnie a art. 10 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być większy niż:

- 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż
- 30% liczby mieszkańców gminy.

Ponieważ, jak pokazuje zestawienie w tabeli 9 zarówno liczba ludności jak i obszar w stosunku do ogółu gminy w powyżej wskazanych sołectwach, w których występuje stan kryzysowy znacznie przekracza dopuszczalne limity, zatem wystąpiła konieczność ograniczenia obszaru analizy. W takim wypadku zgodnie z pkt. 6.4.2 „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, do analizy należy wybrać obszary, w których istnieje możliwość podejmowania działań:

- a. na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju gospodarczego,
- b. które zapewniają efekty rewitalizacyjne w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców (działania zapewniające możliwie najszersze oddziaływanie społeczne).

Jednocześnie „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...” wymagają osiągnięcia na zdegradowanych obszarach przynajmniej jednego ze wskazanych efektów:

- ✓ wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne,
- ✓ zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
- ✓ wzrost zatrudnienia,
- ✓ ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Zatem wybór obszaru musiał uwzględnić powyższe cele i jednocześnie konieczność osiągnięcia pozytywnego efektu społecznego rewitalizacji. Uwzględniając konieczność zachowania zasady koncentracji działań, do ostatecznej analizy wytypowano sołectwa, które zamieszkuje nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Ponieważ Gmina Drzycim ma niewielkie możliwości prowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa: Jastrzębie, Sierosław i Biechówko, w związku z powyższym, w badaniu obszaru zdegradowanego uwzględniono tylko sołectwa Wery i Gródek.

4.3 Analiza obszarów, w których zidentyfikowano przestrzenie zdegradowane

W obszarze gminy Drzycim przestrzeń zdegradowaną zidentyfikowano na podstawie przeprowadzonych wywiadów z interesariuszami, badań ankietowych oraz spaceru badawczego. Wstępnie na podstawie analizy wskaźnikowej wskazano sołectwa z największymi problemami w sferze społecznej. W ten sposób wytypowano obszary sołectw: Jastrzębie, Sierosław, Gródek, Biechówko i Wery. Dla sołectw tych przeprowadzono kolejne badanie na okoliczność występowania problemów w jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

W badaniu uwzględniono, potrzebę osiągnięcia powyżej określonych efektów rewitalizacji oraz konieczność zachowania zasady koncentracji działań. Zatem do ostatecznej analizy wytypowano sołectwa, których ludność nie przekracza łącznie 30% liczby mieszkańców i istnieje możliwość osiągnięcia określonych efektów społecznych. Zatem uwzględniając wyniki analizy wskaźnikowej oraz przeprowadzonych badań społecznych wytypowano sołectwa Wery i Gródek jako obszary o **istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego** a zarazem o największym potencjale w zakresie zaspokojenia wymagań stawianych przez RPO WK-P. Obszary te łącznie zamieszkuje 29,83% mieszkańców gminy i zajmują one 29,41% obszaru gminy.

Tabela 10. Powierzchnia i ludność Gminy Drzycim – obszar zdegradowany

Sołectwo	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Wery	344	6,68	1 754,87	16,22
Gródek	1 192	23,15	1 427,58	13,19
Razem	1 536	29,83	3 182,45	29,41

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Ponieważ wyznaczone obszary wyczerpują wyznaczone progi w dalszych pracach nie brano pod uwagę pozostałych obszarów, na których zdiagnozowano niekorzystne zjawiska społeczne. Jednocześnie, ponieważ powierzchnia wybranych sołectw przekracza wyznaczony poziom 20% powierzchni gminy, konieczne było ograniczenie obszaru rewitalizacji.

Rysunek 2. Mapa obszaru zdegradowanego w gminie Drzycim

5 OBSZAR REWITALIZACJI GMINY

W myśl art. 10 Ustawy o rewitalizacji i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne w Gminie Drzycim koncentrować się będą na:

- ❖ główny cel rewitalizacji: **przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,**
- ❖ uzupełniający cel: **przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.**

Uwzględniając wyniki przeprowadzonych analiz oraz badań i konsultacji społecznych a także powyższe wymagania określone w *Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...*”, w Gminie Drzycim wyznaczono dwa obszary rewitalizacji, które znajdują się w sołectwach: Wery oraz Gródek. Ze względu na to że większość tych obszarów stanowią lasy i użytki rolne, obszar rewitalizacji został ograniczony do obszarów najbardziej zurbanizowanych, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, i które mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego - położone są w obszarze Wdeckiego Parku Krajobrazowego, występują tam zdegradowane tereny po PGR, a także znaczny potencjał społeczny w postaci licznych dobrze zorganizowanych NGO. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji stanowi 0,51% i nie przekracza progów określonych przez ustawę.

Tabela 11. Powierzchnia i ludność Gminy Drzycim objęta rewitalizacją

Obszar rewitalizacji	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Wery	344	6,68	10,5346	0,1
Gródek	1 192	23,15	43,9292	0,41
Razem	1 536	29,83	54,4638	0,51

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Na obszarach tych będą skoncentrowane działania rewitalizacyjne, tym niemniej gmina przewiduje, że zgodnie z Art. 15. Ustawy o rewitalizacji, mogą wystąpić działania prowadzone poza obszarem rewitalizacji, które jednak będą mieć bezpośrednie oddziaływanie na działania prowadzone w obszarze rewitalizacji. Będą to m.in. działania integracyjne, aktywacyjne i szkoleniowe, które kierowane będą do osób z całej gminy a także i regionu.

6 DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowa analiza wykazała, że obszary wyznaczone do rewitalizacji cechują się szczególnie :

- ✓ obecnością przestrzeni zdegradowanych, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
- ✓ na terenie sołectwa są zarejestrowane osoby bezrobotne,
- ✓ obecnością przestrzeni zdegradowanych, która mogą być zaadaptowane do celów rozwoju społecznego.

Tabela 12. Sytuacja społeczna obszarów objętych rewitalizacją

Wyszczególnienie	Ogółem	wieś Wery	wieś Gródek
Liczba mieszkańców	5148	344	1192
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym:	177	9	26
Liczba osób w rodzinach	637	35	76
Liczba dzieci	256	14	22
Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	388	19	64
Powody przyznania pomocy			
a) ubóstwo	174	8	21
b) bezrobocie	71	2	10
c) niepełnosprawność	35	3	7
d) długotrwała choroba	11	0	1
e) wielodzietność lub potrzeba ochrony macierzyństwa	21	1	4
f) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego	0	0	0
g) przemoc w rodzinie	3	0	0
h) alkoholizm	3	0	0
Liczba osób korzystających z posiłku	161	9	15
Średni czas korzystania z posiłku (w miesiącach)	110	10	10
Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy	28	2	1
Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały	33	1	7
99	99	1	10
Średni czas pobierania zasiłku stałego (w miesiącach)	108	12	10

Średni czas pobierania zasiłku okresowego (w miesiącach)	25	4	4
Średnia kwota zasiłku okresowego (zł)	2692	439	514
Średnia kwota zasiłku stałego (zł)	4440	401	292
Średnia kwota zasiłku celowego (na rodzinę/zł)	4351	150	481

Tabela 13. Sytuacja społeczno-gospodarcza obszarów rewitalizacji

Wyszczególnienie	Ogółem	wieś Wery	wieś Gródek
Liczba gospodarstw domowych	1397	50	339
Liczba dzieci do 17 lat	1068	67	239
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	388	19	64
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	3368	236	778
Liczba bezrobotnych	235	25	58
Liczba bezrobotnych (bez pracy powyżej 12m)	102	8	28
Liczba podmiotów gospodarczych	302	3	x

Dla wyznaczonych obszarów przeprowadzono szczegółową analizę. Wyniki prowadzonych analiz zestawiono poniżej.

WERY

Tabela 14. Obszar zdegradowany w sołectwie Wery

Problem	Opis
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Występują tereny poprzemysłowe	W sołectwie funkcjonował duży PGR. Obecnie część jego obiektów przejęta jest przez osoby prywatne na cele prowadzonej działalności rolniczej. Pozostała część obiektów i terenów pozostaje do dyspozycji gminy i obecnie jest niewykorzystana.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury społecznej: szkoły boiska, placu zabaw, domu kultury, biblioteki (lub ich placówki filialnej) w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum (najbliższa infrastruktura tego typu znajduje się w odległości 4 km)
Obszary chronionego krajobrazu oraz ochrony przyrody	Na terenie sołectwa występują liczne obszary leśne (NATURA 2000 – Bory Tucholskie) oraz tereny cenne przyrodniczo: Wdecki Park Krajobrazowy, rzeka Wda. Brak szlaków turystycznych ogranicza dostępność tego terenu dla turystów.
Problemy komunikacyjne	Niewystarczająca liczba kursów komunikacyjnych umożliwiających mieszkańcom dojazd do instytucji gminnych, szkół i pracy w Świeciu oraz w ośrodkach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie tj. w Toruniu i Bydgoszczy.
Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	Istniejąca świetlica wymaga gruntownego remontu - postępująca degradacja budynku, którego gmina nie może utrzymywać w należytym stanie z braku środków finansowych.

	Wiele istniejących budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych nie ma instalacji CO i CW, budynki są nieocieplone. Budynki byłego PGR w dużej mierze są opuszczone, teren jest zaniedbany i ulega coraz większej degradacji.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	W miejscowości brak sieci kanalizacji sanitarnej. Brakuje ścieżek rowerowych, chodników, parkingów oraz oświetlenia. Zły stan dróg lokalnych utrudnia komunikację i ogranicza przedsiębiorczość, pogarsza bezpieczeństwo w poruszaniu się w szczególności dla osób starszych i dzieci
Sfera gospodarcza	
Niski stopień przedsiębiorczości	Na terenie sołectwa Wery nie ma podmiotów prawa handlowego a podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 3. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 8,7 i był niższy od średniej dla gminy (29,3).

GRÓDEK

Tabela 15. Obszar zdegradowany w miejscowość Gródek

Problem	Opis
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Występują tereny poprzemysłowe	W sołectwie funkcjonował duży PGR. Obecnie część obiektów przejęta jest przez osoby prywatne na cele prowadzonej działalności rolniczej. Działał duży zakład remontowy energetyki <i>Gródek</i> , który został zlikwidowany. Teren zakładu oraz majątek został częściowo przejęty przez nowe przedsiębiorstwa.
Obszary chronionego krajobrazu oraz ochrony przyrody	Na terenie sołectwa występują liczne obszary leśne (NATURA 2000 – Bory Tucholskie) oraz tereny cenne przyrodniczo: Wdecki Park Krajobrazowy, rzeka Wda, Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu, głaz św. Wojciecha Brak szlaków turystycznych ogranicza dostępność tego terenu dla turystów.
Cenne obiekty kultury	Głaz św. Wojciecha w lasach Leosi, będący trzecim co do wielkości głazem w Polsce i największym w województwie kujawsko-pomorskim; na rzece Wdzie działa elektrownia wodna w Gródku z początku XX w. (budowę zakończono w 1923 r. , była pierwszą dużą elektrownią wodną w kraju, wciąż działa i jest zabytkiem co stanowi swoistą atrakcję); Drewniany dwór szlachecki w Gródku – najstarszy tego typu obiekt na Pomorzu. Pozostałość po zamku krzyżackim w Gródku -obiekty te są bardzo mało eksponowane i trudno dostępne.
Problemy komunikacyjne	Niewystarczająca liczba kursów komunikacyjnych umożliwiających mieszkańcom dojazd do instytucji gminnych, szkół i pracy w Świeciu oraz w ośrodkach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie tj. w Toruniu i Bydgoszczy.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo nie posiada obiektów infrastruktury społecznej: boiska, placu zabaw, domu kultury, biblioteki (lub ich placówki filialnej) w odległości mniejszej niż 1,5 km od jej centrum (najbliższa infrastruktura tego typu znajduje się w odległości 4 km)
Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego terenów i obiektów budowlanych i rekreacyjnych	W obszarze sołectwa Gródek występują liczne tereny o wysoki walorach turystycznych (las i rzeka Wda) jednak są one zupełnie niewykorzystane: brak plaży, kempingu, bindugi, teren porastają krzewy i zarośla, brak parkingów i dróg dojazdowych, występują liczne ruiny budynków). Część terenów była w gestii

	Zakładu Remontowego Energetyki Gródek, po prywatyzacji osoby prywatne zupełnie zaniedbały istniejącą infrastrukturę. Budynek dawnej przystani kajakowej znajduje się w fatalnym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu. Na terenie miejscowości występują liczne budynki indywidualne o zabytkowym charakterze ulegające coraz większej degradacji. Między innymi dworek szlachecki i ruiny zamku krzyżackiego. Wiele budynków indywidualnych jak i wielorodzinnych wymaga modernizacji pod względem wyposażenia w instalacje oraz termomodernizacje.
Infrastruktura szkolna	W Gródku funkcjonuje szkoła, która wymaga doposażenia oraz rozbudowy części sportowo kulturalnej. Miejscowość ta zamieszkiwana jest przez liczną grupę mieszkańców, w tym młodzież. Brak odpowiedniego wyposażenia wpływa na wyniki kształcenia a także na tworzenie więzi społecznych pozwalających zatrzymać młodych ludzi w sołectwie i gminie – pogarszający się stan kapitału społecznego.
Zły stan techniczny dróg	Drogi lokalne wymagają modernizacji. Brak ścieżek rowerowych chodników , parkingów oraz oświetlenia.

7 WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz wyniki badań społecznych, a także prowadzone konsultacje (warsztaty, spacer badawczy), sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji:

Obszar rewitalizacji zostanie objęty działaniami aktywującymi społeczność, która prowadzi działania na rzecz integracji lokalnej rozwoju działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej co wpłynie na aktywność gospodarczą oraz integrację społeczną zapewniając poprawę sytuacji mieszkańców.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne.

- Rozwój oferty integracyjnej i aktywizacyjnej mieszkańców w szczególności pomoc w trudnych sytuacjach (bezradność) oraz wsparcie międzypokoleniowe,
- Stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego,
- Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej.
- Tworzenie nowych miejsc pracy i rozwijanie przedsiębiorczości,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej – budynków kultury, dróg, chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenia i OZE wraz z termomodernizacją,

Zakłada się, że podstawą rewitalizacji będą aktywne działania na rzecz integracji społecznej jak i wzrostu aktywności gospodarczej. Przede wszystkim planuje się działania, które spowodują, że wzrośnie aktywność mieszkańców zarówno w sferze kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej jak i gospodarczej. Dlatego przewidziane są różnego rodzaju działania aktywizujące społeczność lokalną, szkolenia i warsztaty a także działania informacyjne, dzięki którym mieszkańcy zaczną współpracować ze sobą pracując na rzecz zmiany otoczenia a efekty tej współpracy będą stanowiły dobry przykład dla pozostałych członków lokalnej społeczności.

Podstawą planowanych działań jest zapewnienie miejsca spotkań, gdzie mieszkańcy będą mogli realizować różne projekty. Remont pomieszczeń świetlicy czy pomieszczeń biblioteki szkolonej oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych wraz z boiskiem zapewni możliwości prowadzenia działalności NGO, gdzie będą odbywać się zajęcia dla osób starszych ale i młodzieży, osób biernych i bezradnych.

Z miejsc tych będą korzystać mieszkańcy dla realizacji różnych projektów opisanych w dalszej części programu. Główną ideą tych projektów ma być zwiększenie aktywności społecznej na różnych szczeblach i w różnych sferach. Planowane projekty powinny w szczególności zwiększyć aktywność osób wykluczonych oraz nieradzących sobie życiowo (korzystających z pomocy społecznej), w tym grup defaworyzowanych (kluczowe grupy docelowe) :

- osoby starsze powyżej 50 r.ż.
- osoby bezrobotne oraz bierne zawodowo,
- osoby wykluczone społecznie.

8 CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wizja określa stan obszarów w przyszłości. Osiągnięciu tej wizji pomagają cele rewitalizacyjne: operacyjne i strategiczne, które z kolei będą kierunkowały podejmowane działania na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Zatem wytypowane cele muszą uwzględniać przeprowadzone badania a także możliwości spełnienia jednego z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...”. Uwzględniając powyższe określono następujące cele:

- ❖ **główny cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej,**
- ❖ **uzupełniający cel: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.**

Cele rewitalizacji zostały zaprojektowane w taki sposób, by określić rezultaty rewitalizacji w długiej perspektywie czasu. Kierunkują je działania niezbędne w rozwoju gminy w kontekście rewitalizacji. Cele pokazują, jakimi sposobami obszary do rewitalizacji można wyprowadzać z kryzysu. Zostały do nich przyporządkowane kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. Wypracowane kierunki działań przyczynią się do przeciwdziałania zidentyfikowanym negatywnym zjawiskom w analizowanych sferach.

Przyjęte cele odpowiadają zjawiskom zidentyfikowanym w diagnozie oraz przyjętym obszarom interwencji i kluczowym grupom docelowym.

Dla osiągnięcia **głównego celu rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej** zakłada się podejmowanie działań:

1. Działanie: Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

W ramach działania przewiduje się:

- realizację atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności,
- integrację i aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- obszar rewitalizacji wzmocni kapitał ludzki zdolny do wejścia na rynek pracy.

2. Działanie: Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.

W ramach działania przewiduje się:

- wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obszaru i jego skutecznej promocji na skalę regionalną i ponadregionalną
- wykorzystanie dziedzictwa lokalnego i wzmocnienie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

3. Działanie: Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji

W ramach działania przewiduje się:

- kształtowanie i rewitalizację przyjaznej przestrzeni publicznej
- poprawa jakości komunikacji poprzez remont dróg i utworzenie towarzyszącej im infrastruktury
- remont obiektów publicznych i społecznych
- rozwój sieci kanalizacyjnej
- zagospodarowanie terenu PGR

Dla osiągnięcia **celu rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej** zakłada się podejmowanie działań:

1. Działanie : Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji.

W ramach działania przewiduje się:

- efektywne ożywienie postaw przedsiębiorczych w kierunku uruchamiania nowych działalności gospodarczych z wykorzystaniem unikalnych zasobów lokalnych.

Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia i projekty:

CEL A . Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.1.1 Aktywizacja zawodowa.

A.1.1.1. Szkolenia z zakresu nowatorskich rozwiązań, wykorzystujące narzędzia ekonomii społecznej, przemysł kreatywny, szkolenia dotyczące tematyki związanej z szukaniem pracy

A.1.1.2. Kurs komputerowy

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.1.2 Aktywizacja społeczna.

A.1.2.1 Działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów

A.1.2.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa

- A.1.2.3 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Prowadzenie i organizacja kursów kulinarnych
- A.1.2.4 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Organizowanie spotkań towarzyskich
- A.1.2.5 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Szkolenia w ramach rękodziela artystycznego
- A.1.2.6 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej
- A.1.2.7 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb”
- A.1.2.8 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - Działalność Koła Emerytów i Rencistów

KIERUNEK DZIAŁAŃ A. 2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej.

- A.2.1.1 Wyeksponowanie walorów turystycznych
- A.2.1.2 Renowacja dworku szlacheckiego w celu utworzenia w nim skansenu

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej.

- A.2.2.1 Remont boiska
- A.2.2.2 Zagospodarowanie przestrzeni przy świetlicy
- A.2.2.3 Zagospodarowanie brzegu rzeki i zalewu oraz terenów towarzyszących

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.2.3 Rozwój aktywnych form rekreacji.

- A.2.3.1 „Klub Kajakowy Gródek”
- A.2.3.2 „Klub Sportowy Gródek”

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji.

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.3.1 Modernizacja obiektów.

- A.3.1.1 Remont świetlicy
- A.3.1.2 Przebudowa budynku PGR

PRZEDSIĘWZIĘCIE A.3.2 Modernizacja dróg.

- A.3.2.1 Przebudowa drogi gminnej

CEL B . Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1: Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE B.1.1 Szkolenia i warsztaty w zakresie zakładania działalności gospodarczej

- B.1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy”

Poszczególnym przedsięwzięciom przypisano adekwatne wskaźniki rezultatu i produktu, których osiągnięcie udowodni skuteczne zrealizowanie celów rewitalizacji, co przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy 2017	Rok docelowy 2023
Liczba utworzonych miejsc pracy	0	1
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	7
Wzrost liczby osób odwiedzających miejscowość, w której zrealizowano operacje z zakresu przestrzeni publicznej lub odnawiania/zakupu zabytków	0	50
Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury technicznej i drogowej w zakresie włączenia społecznego	0	50
Liczba osób uczestniczących w inicjatywach, które zaspokajają potrzeby społeczne	0	70
Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem	0	10
Liczba zrewitalizowanych obszarów	0	6
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LGD

9 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów _rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

Szczegółowy opis poszczególnych podstawowych przedsięwzięć (w postaci fiszek) został zamieszczony w załączniku nr 5 do niniejszego programu.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowa na wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej									
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym									
Gródek Wery	A.1.1 Aktywizacja zawodowa	A.1.1.1. Szkolenia z zakresu nowatorskich rozwiązań, wykorzystujące narzędzia ekonomii społecznej, przemysł kreatywny, szkolenia dotyczące tematyki związanej z szukaniem pracy	S	Gmina Drzycim	Kompleksowe wsparcie dla niezatrudnionych mieszkańców obszaru rewitalizacji w formie szkoleń.	Świetlica	10 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych, - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 5	Listy obecności
Wery		A.1.1.2. Kurs komputerowy	S	Gmina Drzycim	Prowadzenie szkoleń w ramach obsługi komputera, programów komputerowych, przekazywanie wiedzy osobom starszym przez osoby młode jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby.	Kafejka internetowa	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - integracja międzypokoleniowa - nabycie nowych umiejętności Wskaźnik: Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem -10	Listy obecności Wydane dyplomy

Gródek Wery	A.1.2 Aktywizacja społeczna	A.1.2.1 Działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów	S	Gmina Drzycim	Organizacja różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych.	Wery - boisko, Sierosławek – składowisko Gródek - boisko	Gródek - 50 000, 00 zł Wery - 50 000, 00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych ▪ zwiększenie dostępności wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych dla wszystkich mieszkańców, w tym także tych gorzej usytuowanych i osób po 50 roku życia Wskaźnik: Liczba osób uczestniczących w inicjatywach, które zaspokajają potrzeby społeczne – 70	Rejestr organizowanych imprez
Wery		A.1.2.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	S	Gmina Drzycim	Organizację świetlicy środowiskowej, w której będą prowadzone różnego rodzaju aktywności nastawione na współpracy osób starszych z dziećmi i młodzieżą (współpraca z klubem seniora, kołem gospodyń, np.)	Świetlica	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ nabycie nowych umiejętności przez osoby starsze, młodzież oraz dzieci Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Monitoring obiektu Ankietyzacja korzystających ze świetlicy

Wery	A.1.2 Aktywizacja społeczna	A.1.2.3 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Prowadzenie i organizacja kursów kulinarnych	S	Gmina Drzycim	Prowadzenie różnego rodzaju kursów kulinarnych, przekazywanie wiedzy osobom młodym przez osoby starsze jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby.	Świetlica	5 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, - nabycie nowych umiejętności Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności
Wery		A.1.2.4 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Organizowanie spotkań towarzyskich	S	Gmina Drzycim	Prowadzenie różnego rodzaju spotkań z okazji wszelakich świąt: Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Kobiet itp.	Świetlica	5 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: - nawiązanie więzi sąsiedzkich, - międzypokoleniowych, integracja społeczności Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności
Wery		A.1.2.5 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” – Szkolenia w ramach rękodzieła artystycznego	S	Gmina Drzycim	Prowadzenie szkoleń w ramach rękodzieła artystycznego, przekazywanie wiedzy osobom młodym przez osoby starsze jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby.	Świetlica	5 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: - nawiązanie więzi sąsiedzkich, - międzypokoleniowych, integracja społeczności Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności

Wery	A.1.2 Aktywizacja społeczna	A.1.2.6 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej	S	Gmina Drzycim	Przekazanie podstawowych informacji dla wytypowanej grupy osób bezrobotnych o możliwości tworzenia spółdzielni socjalnej.	Świetlica	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zdobycie wiedzy związanej z funkcjonowaniem spółdzielni socjalnej ▪ umiejętne prowadzenie spółdzielni Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności
Gródek		A.1.2.7 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb”	S	Gmina Drzycim	Elementami projektu jest zapoznanie chętnych mieszkańców z zasadami działalności Polskiego Związku Wędkarskiego lub Społecznej Straży Rybackiej i zachęcenie do utworzenia ich jednostki terytorialnej w Werach.	Świetlica	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ integracja społeczności Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności

Gródek	A.1.2 Aktywizacja społeczna	A.1.2.8 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - Działalność Koła Emerytów i Rencistów	S	Gmina Drzycim	Klub będzie koncentrował się na realizacji samopomocy, rozwoju zainteresowań, integracji społecznej środowiska. W ramach działalności klubu planowane jest utworzenie chóru „Jarzębina”.	Świercica	5 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: ▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich ▪ integracja społeczności Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Listy obecności
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.									
Wery, Gródek	A.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej	A.2.1.1 Wyeksponowanie walorów turystycznych	PF	Gmina Drzycim	Poprowadzenie ścieżki rekreacyjnej i wytyczenie wzdłuż niej szlaku turystycznego oraz znaków informacyjnych i mapy terenu.	Wery, Gródek	100 000,00zł	Prognostowane rezultaty: ▪ utworzenie szlaku turystycznego ▪ ułatwienie dostępu do obiektów turystycznych ▪ ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych Wskaźnik: ▪ Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty - 25	Ankietyzacja korzystających ze ścieżki rekreacyjnej

Gródek	A.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej	A.2.1.2 Renowacja dworku szlacheckiego w celu utworzenia w nim skansenu	PF	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: ■ oczyszczenie terenu wokół obiektów turystycznych poprzez usunięcie zarośli. ■ utworzenie pomieszczenia na izbę pamiątkową ■ przeniesienie starej kuźni	Dworek szlachecki	1 500 000,00zł	Prognozowane rezultaty: ■ utworzenie skansenu i izby pamiątkowej ■ wzrost aktywności turystycznej Wskaźnik: ■ Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty - 25	Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza
Wery, Gródek	A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	A.2.2.1 Remont boiska i terenu towarzyszącego.	PF	Gmina Drzycim	Remont płyty głównej boiska oraz boiska treningowego. Budowa budynku zaplecza socjalnego i trybun oraz ogrodzenie płyty boiska głównego i całego obiektu.	Wery, Gródek	1 300 000,00zł	Prognozowane rezultaty: ■ Organizacja zawodów sportowych, treningów i imprez. Wskaźnik: Liczba zrewitalizowanych obszarów -1	Monitoring obiektu Ankietyzacja korzystających z boiska

Wery	A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	A.2.2.2 Zagospodarowanie przestrzeni przy świetlicy	PF	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: - zamontowanie siłowni plenerowej - budowę placu zabaw - budowę parkingu - postawienie ławek	Wery	200 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: poprawa estetyki i bezpieczeństwa Wskaźnik: Liczba zrewitalizowanych obszarów -1	Monitoring obiektu Ankietyzacja korzystających ze świetlicy
Gródek		A.2.2.3 Zagospodarowanie brzegu rzeki i zalewu oraz terenów towarzyszących	PF	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: - Utworzenie plaży - Utworzenie miejsc kempingowych - Utworzenie placu zabaw - Utworzenie siłowni plenerowej - Wybudowanie parkingu - Wyremontowanie przystani kajakowej wraz z pomostem - utworzenie zaplecza socjalnego - poprowadzenie drogi dojazdowej	Gródek	1 000 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych - zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni, - nadanie przestrzeni nowych funkcji - integracja mieszkańców przez aktywny wypoczynek Wskaźnik: Liczba zrewitalizowanych obszarów -1	Dokumentacja projektowa (wykonawcza) i dokumentacja podwykonawcza

Gródek	A.2.3 Rozwój aktywnych form rekreacji	A.2.3.1 „Klub Kajakowy Gródek”	S	Gmina Drzycim	W ramach przedsięwzięcia planuje się utworzyć klub, który będzie koncentrował się na organizacji spływów kajakowych, organizowaniu wyjazdów wioślarskich ale również na żagle oraz prowadzenie kursów dla dorosłych w zakresie instruktora kajakarstwa, rekreacji ruchowej.	Gródek	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - możliwość nabycia nowych umiejętności - aktywne spędzanie czasu Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Lista obecności
Gródek		A.2.3.2 „Klub Sportowy Gródek”	S	Gmina Drzycim	Imprezy o różnym charakterze, w różnych dyscyplinach sportu, z preferencją dla piłki nożnej.	Gródek	5 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - aktywizacja środowiska, - zapobieganie wykluczeniu Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 1	Rejestr organizowanych imprez
Kierunek działań: A.3. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji .									

Wery	A.3.1 Modernizacja obiektów	A.3.1.1 Remont świetlicy	T	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: ▪ przebudowę budynku ▪ termomodernizację ▪ wyposażenie w media – zakup 3 komputerów ▪ instalacja OZE wyposażenie w zaplecze kuchenne	Świetlica	300 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ obniżenie kosztów utrzymania budynku świetlicy ▪ poprawa estetyki i bezpieczeństwa Wskaźnik: Liczba zrewitalizowanych obszarów -1	Monitoring obiektu Ankietyzacja korzystających ze świetlicy
Wery		A.3.1.2 Przebudowa budynku PGR	T	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: ▪ utworzenie pomieszczeń do zaadaptowania na mieszkania socjalne ▪ instalacja OZE ▪ termomodernizacja kompleksowy remont budynku	Tereny byłego PGR	1 000 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ powstanie miejsc zamieszkania dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wskaźnik: Liczba zrewitalizowanych obszarów -1	Monitoring obiektu Ankietyzacja mieszkańców

Wery, Gródek	A.3.2 Modernizacja dróg	A.3.2.1 Przebudowa drogi gminnej	T	Gmina Drzycim	Projekt obejmuje: ▪ wybudowanie ścieżek rowerowych ▪ poprawienie stanu nawierzchni poprzez utwardzenie ▪ poprowadzenie chodników dostosowanych do osób starszych i dzieci - zamontowanie oświetlenia przy ulicy	Wery, Gródek	700 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ skrócenie czasu przejazdu ▪ ułatwienie dojazdu do najważniejszych punktów gminy, między innymi brzegu rzeki, obiektów rekreacyjnych, świetlicy Wskaźnik: Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej infrastruktury technicznej i drogowej w zakresie włączenia społecznego - 50	Pomiar czasu przejazdu przed realizacją inwestycji i po jej realizacji
B. Uzupełniający cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej									
KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1: Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji									

Wery, Gródek	B.1.1 Szkolenia i warsztaty w zakresie zakładania działalności gospodarczej	B.1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy”	G	Gmina Drzycim	Zapoznanie z wiedzą niezbędną dla każdego początkującego przedsiębiorcy, dotyczącą: formalności urzędowych, podatków, źródeł finansowania działalności oraz z aktualnymi przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej,	Świetlica	40 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ rozwój gospodarczy ▪ wzrost aktywności gospodarczej Wskaźnik: Liczba utworzonych miejsc pracy - 1	Lista obecności
--------------	--	--------------------------------	---	---------------	--	-----------	--------------	--	-----------------

Źródło: Opracowanie własne

1 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

Tabela 17. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej			
Kierunek działań: A.3. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji			
Gródek Wery	1	Techniczny	Podłączenie budynków do sieci kanalizacyjnej lub/i wybudowanie przydomowych oczyszczalni

Źródło: Opracowanie własne, S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

10 MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

10.1 Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą. Nie powinna ograniczać się jedynie do informowania (np. w formie spotkań, dyskusji i warsztatów) czy konsultowania działań władz lokalnych. Procesowi rewitalizacji powinny towarzyszyć zaawansowane metody partycypacji, takie jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska.

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne,
- Organy władzy publicznej.

10.2 Formy partycypacji społecznej

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym:

- ✓ Udział w konsultacjach społecznych,
- ✓ Udział samorządu w pracach nad programem rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję

opiniodawczo-doradczą Wójta. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając funkcję Komitetu oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Drzycim został wypracowywany przez samorząd Lokalny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

10.3 Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne zostały poprzedzone obwieszczeniem Wójta Gminy Drzycim z dniar. w sprawie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, opublikowanym na 7 dni przed ich rozpoczęciem.

Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie diagnozowania:

Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

30 dniowe konsultacje społeczne projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w terminie odr. do r., podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).

Formularz uwag był dostępny na stronie drzycim.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub wrzucić do urny wystawionej w holu Urzędu.

Spotkania

Spotkania z mieszkańcami gminy odbyły się w r. w Drzycimiu. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:

- etapy prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji,
- podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją,
- zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie,
- diagnoza obszaru rewitalizacji:
 - kryzysowe zjawiska w sferze społecznej,
 - kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach,
 - potencjały obszaru,

- problemy obszaru,
- dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju, celów rozwojowych i przedsięwzięć,
- przypomnienie o toczących się konsultacjach,
- przekazanie ankiet,

Ankiety

Równocześnie z 30 dniowymi konsultacjami społecznymi projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w terminie **od r. do r.** przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań z mieszkańcami obszarów rewitalizacji.

Ankieta była dostępna na stronie drzycim.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub wrzucić do urny wystawionej w holu Urzędu.

Łącznie przeprowadzono 62 ankiety. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 3. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 4.

10.4 Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim trwały **oddo r.** W tym czasie zbierane były uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji.

Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania:

- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

W terminie **do r.** trwały konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 2).

Formularz uwag był dostępny na stronie drzycim.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.

➤ Spotkania

Spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz pozostałymi mieszkańcami gminy odbyły się w sołectwach: Uczestnikom spotkania przedstawiono treść projektu programu rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość zgłaszania podczas spotkania swoich uwag do dokumentu.

➤ Uwagi ustne

Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Gminy, który odpowiadał na uwagi i pytania w zakresie konsultowanych dokumentów ich treści.

10.5 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie oraz stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa drzycim.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Rozmowy z przedstawicielami mieszkańców – radnymi i sołtysem.

11 SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotą procesu rewitalizacji jest zapewnienie możliwości prowadzenia szerokich działań partycypacyjnych, w tym sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest umożliwienie udziału w całym procesie rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy.

Zdajemy sobie sprawę, że obecnie społeczeństwo nie ma jeszcze wielkich potrzeb w tym zakresie, dlatego jednym z problemów będzie coraz szersze angażowanie interesariuszy w prowadzone działania. Zatem najważniejszym elementem w początkowej fazie będzie realizacja programu rewitalizacji, podejmowanie licznych działań informacyjnych oraz integracyjnych, tak aby przekazać jak najwięcej informacji o podejmowanych działaniach a także o możliwościach aktywnego uczestnictwa w realizowanych pracach.

W tym zakresie ważnym elementem będzie odpowiednie zarządzanie programem. Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i wdrożenia programu to: Wójt Gminy Drzycim, Rada Gminy.

Obecnie w gminie nie funkcjonuje Komitet Rewitalizacji. Zakładamy że w miarę prowadzonych działań partycypacyjnych, taki komitet zostanie ustanowiony w dużej mierze z udziałem interesariuszy. Obecnie zadania w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji realizowane były przez:

Wójt

- Wyznaczanie zespołu odpowiedzialnego za prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji,
- Organizacja i prowadzenie działań informacyjnych oraz konsultacji społecznych,
- Zapewnienie obsługi organizacyjnej Programu Rewitalizacji,
- Przygotowanie odpowiednich uchwał dla Rady Gminy o przyjęcie i zatwierdzenie obszarów rewitalizacji i programu rewitalizacji

Rada Gminy

- Wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- Zatwierdzenie i uchwalenie LPR,
- Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Komitet Rewitalizacji (w przyszłości)

Stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni rolę opiniodawczo-doradczą wójta. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zapewniające wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli, określi w drodze uchwały Rada Gminy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim.

11.1 Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji Gminy Drzycim będzie Urząd Gminy który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Wójt Gminy Drzycim wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego – Koordynatora:

- Opracowanie zasad i organizacja sprawnej współpracy ze wszystkim podmiotami zaangażowanymi w realizację programu,
- Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej,
- Współpraca z komitetem rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną rewitalizacji,
- Inicjowanie projektów ujętych w programie poprzez rezerwowanie środków w budżecie gminy, składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację,
- Opiniowanie propozycji zmian w budżecie gminy odnośnie wartości zadań realizowanych w ramach programu,
- Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu,
- Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów,
- Promocja programu oraz stworzenie systemu informacji o programie i jego zasadach,
- Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu,
- Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, w tym wizyty na miejscu,
- Opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji programu,
- Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu.

System wdrażania programu rewitalizacji - przyjęcia LPR przedstawia się następująco:

- ✓ Zarządzanie, koordynowanie monitoring i ocena

- ✓ Zapewnienie spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu i dokumentami lokalnymi
- ✓ Zaangażowanie lokalnych partnerów

Wdrażanie Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania (pracownika Urzędu Gminy) także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

11.2 System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, spółdzielni, mieszkańców Gminy Drzycim) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozzerwalnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań, spotkań, konsultacji i warsztatów z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,

- Wydawaniu informatorów, ulotek, plakatów, publikowaniu ogłoszeń prasowych, zamieszczaniu informacji na tablicach ogłoszeń. Formy te pozwolą wypromować działania rewitalizacyjne nie tylko w lokalnym środowisku, ale także poza nim,
- Pełnym wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych i w serwisach społecznościowych oraz komunikacji poprzez pocztę elektroniczną.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

W celu zapewnienia uczestnictwa możliwie szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone co najmniej 7 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz poprzez ogłoszenie na stronie podmiotowej w Biuletynu Informacji Publicznej. Konsultacje będą przeprowadzane z wykorzystaniem różnych form, w sposób ułatwiający zrozumienie treści. Termin wyznaczony na składanie uwag będzie nie krótszy niż 30 dni, a niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji będzie opracowana informacja podsumowująca jej przebieg ze wskazaniem czasu, miejsca oraz uwag zgłoszonych w trakcie procesu konsultacji.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

12 SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN

12.1 System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie koordynator ds. rewitalizacji. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowić to będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

12.2 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, w przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię Komitetu Rewitalizacji. Zmiana LPR następuje w trybie, w jakim został on uchwalony. Zmiana LPR nie wymaga uzyskania opinii ani przeprowadzania konsultacji społecznych jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć zawartych na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ani nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Wprowadzania zmian do LPR przedstawia się następująco:

- Rada Gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek Wójta, po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacji podejmuje uchwałę o zmianie LPR
- Wójt ogłasza informację o podjęciu uchwały o zmianie LPR
- Przygotowanie projektu zmiany LPR
- Konsultacje społeczne projektu zmiany LPR (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wniosek o zaopiniowanie projektu zmiany LPR do podmiotów wymienionych w art. 17 ustawy o rewitalizacji (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii
- Uchwała Rady Gminy o przyjęciu zmiany LPR

13 Wykaz niezbędnych zmian ocen i opinii

13.1 Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko² projekt Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim na lata 2017-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem **Nr** uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

13.2 Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³ projekt Programu Rewitalizacji Gminy Drzycim na lata 2017-2023 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem **Nr r.** uzgodnili odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

ZAŁĄCZNIKI

1. Szczegółowy opis poszczególnych projektów
2. Wzór formularza konsultacji społecznych (1)
3. Wzór formularza konsultacji społecznych (2)
4. Wzór ankiety
5. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

Załącznik 1. Szczegółowy opis poszczególnych projektów.

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.1 Aktywizacja zawodowa	
Projekt A.1.1.1 Szkolenia z zakresu nowatorskich rozwiązań, wykorzystujące narzędzia ekonomii społecznej, przemysł kreatywny, szkolenia dotyczące tematyki związanej z szukaniem pracy	
Lokalizacja	Wery Gródek
Okres realizacji	2019 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Kompleksowe wsparcie dla niezatrudnionych mieszkańców obszaru rewitalizacji w formie szkoleń obejmujących: 1. Kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby lub poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełnienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych 2. Nauka aktywnego poszukiwania pracy, 3. Nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się zatrudnienie wykwalifikowaną osobę prowadzącą szkolenia.
Prognozowane rezultaty	▪ nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych, ▪ zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy
Uzasadnienie realizacji	
Program adresowany jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Aktywne formy szkolenia, doradztwo oraz projekty aktywizujące bezrobotnych zwiększają szanse na zatrudnienie i powrót na rynek pracy.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.1 Aktywizacja zawodowa	
Projekt A.1.1.2. Kurs komputerowy	
Lokalizacja	Wery
Okres realizacji	2019 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	Prowadzenie szkoleń w ramach obsługi komputera, programów komputerowych, przekazywanie wiedzy osobom starszym przez osoby młode jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby.
Prognozowane rezultaty	▪ nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych, ▪ zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy
Uzasadnienie realizacji	
Program adresowany jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt: A.1.2.1 Działania artystyczne, kulturalne i edukacyjne w formie festynów	
Lokalizacja	Gródek Wery
Okres realizacji	2017 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	Elementami projektu jest organizacja różnego rodzaju przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych: ▪ festyny z okazji „Święta Ziemniaka”, starych gier podwórkowych(kolory, zbijak itp.), dożynki. ▪ warsztaty np. ekologiczne, turystyczne, fotografii, modelarstwa.
Prognozowane rezultaty	▪ zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych ▪ zwiększenie dostępności wydarzeń kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych dla wszystkich mieszkańców, w tym także tych gorzej usytuowanych i osób po 50 roku życia
Uzasadnienie realizacji	
Działania kulturalne, artystyczne i edukacyjne powinny w coraz większym stopniu poszerzać krąg swoich odbiorców. Działania zmierzające do wyjścia poza mury swojego domu przyczyniają się do przybliżenia świata kultury do wszystkich odbiorców. Jest to także szansa na efektywne wykorzystanie nowopowstałych przestrzeni publicznych, planowanych do realizacji w ramach przedmiotowego LPR.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt A.1.2.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	
Lokalizacja	Wery – świetlica
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przewiduje się organizację świetlicy środowiskowej, w której będą prowadzone różnego rodzaju aktywności nastawione na współpracy osób starszych z dziećmi i młodzieżą (współpraca z klubem seniora, kołem gospodyń, np.): ▪ pomoc przy nauce, ▪ wzajemna pomoc przy poznaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych (komputery, telefony komórkowe itp.) ▪ opieka nad młodszymi dziećmi ▪ czytanie książek, gazet, prowadzenie rozmów, wspomnienia ▪ korzystanie z kafejki internetowej ▪ zatrudnienie jednego opiekuna
Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ nabycie nowych umiejętności przez osoby starsze, młodzież oraz dzieci
Uzasadnienie realizacji	
„Dom otwarty” – świetlica środowiskowa ma być miejscem spotkań międzypokoleniowym, angażującym osoby starsze do wyjścia z domu, dającym szansę rodzicom na zorganizowanie okazjonalnej opieki dla dzieci. Ma być miejscem, imprez i spotkań dla ludzi w różnym wieku i o różnych zainteresowaniach, gdzie wykorzystuje się wiedzę i doświadczenie osób starszych oraz zaangażowanie osób młodych.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt A.1.2.3 „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” - Prowadzenie i organizacja kursów kulinarnych	
Lokalizacja	Wery – świetlica
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przewiduje się prowadzenie różnego rodzaju kursów kulinarnych, przekazywanie wiedzy osobom młodym przez osoby starsze jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby. W ramach działania przewiduje się: ▪ warsztaty kulinarne dawnych smaków, ▪ warsztaty pieczenia, ▪ spotkania ze znanymi kucharzami z kraju, ▪ zatrudnienie wykwalifikowaną osobę do prowadzenia kursów

Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ nabycie nowych umiejętności przez społeczność
Uzasadnienie realizacji	
Angażowanie osób starszych jak i młodzież, do wyjścia z domu, aktywizacja środowiska, zapobieganie wykluczeniu.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt A.1.2.4. „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” - Organizowanie spotkań towarzyskich	
Lokalizacja	Wery – świetlica
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przewiduje się prowadzenie różnego rodzaju spotkań z okazji wszelakich świąt: Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Kobiet itp.: ▪ organizowanie konkursów ▪ organizowanie występów
Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ integracja społeczności
Uzasadnienie realizacji	
W ramach przedsięwzięciami przewiduje się prowadzić działania społeczne, odbudowujące wspólnotę lokalną oraz angażujące mieszkańców w "życie wsi".	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt A.1.2.5. „Koło Gospodyń Wiejskich Wery” - Szkolenia w ramach rękodzieła artystycznego	
Lokalizacja	Wery – świetlica
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przewiduje się prowadzenie szkoleń w ramach rękodzieła artystycznego, przekazywanie wiedzy osobom młodym przez osoby starsze jak i prowadzenie kursów przez wykwalifikowane osoby. W ramach działania przewiduje się: ▪ zatrudnienie wykwalifikowaną osobą do prowadzenia kursów ▪ zakup szydełek – 10 ▪ zakup materiałów
Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ integracja społeczności
Uzasadnienie realizacji	
W ramach przedsięwzięciami przewiduje się prowadzić działania społeczne, odbudowujące wspólnotę lokalną oraz angażujące mieszkańców w "życie wsi".	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt A.1.2.6 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej.	
Lokalizacja	Wery – świetlica
Okres realizacji	2019 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przekazanie podstawowych informacji dla wytypowanej grupy osób bezrobotnych o możliwości tworzenia spółdzielni socjalnej. Animacja psychologiczno-pedagogiczna, zachęcająca do podjęcia działań – przejście do etapu zorganizowanego szkolenia, poprzedzającego utworzenie spółdzielni socjalnej. W ramach działania przewiduje się - zatrudnienie wykwalifikowaną osobą do prowadzenia kursu
Prognozowane rezultaty	▪ zdobycie wiedzy związanej z funkcjonowaniem spółdzielni socjalnej ▪ umiejętność prowadzenie spółdzielni
Uzasadnienie realizacji	
Szkolenie ma na celu uświadomienie mieszkańców czym jest i na czym polega spółdzielnia socjalna oraz zachęcenie do jej utworzenia. Utworzenie jej ma na celu powrót do uregulowanego życia społecznego i aktywności na rynku pracy jej członków. Ponadto spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną, kulturalno-oświatową oraz społecznie użyteczną – zarówno na rzecz swoich członków jak również środowiska lokalnego.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt: A.1.2.7 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - „Miłośnicy ryb”	
Lokalizacja	Gródek - świetlica,
Okres realizacji	2017 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Elementami projektu jest zapoznanie chętnych mieszkańców z zasadami działalności Polskiego Związku Wędkarskiego lub Społecznej Straży Rybackiej i zachęcenie do utworzenia ich jednostki terytorialnej w Werach.
Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ integracja społeczności
Uzasadnienie realizacji	
W ramach przedsięwzięcia przewiduje się prowadzić działania społeczne, odbudowujące wspólnotę lokalną oraz angażujące mieszkańców w "życie wsi".	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Przedsięwzięcie A.1.2 Aktywizacja społeczna	
Projekt: A.1.2.8 Realizacja atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności - Działalność Koła Emerytów i Rencistów	
Lokalizacja	Gródek - świetlica,
Okres realizacji	2017 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Klub będzie koncentrował się na realizacji samopomocy, rozwoju zainteresowań, integracji społecznej środowiska.
Prognozowane rezultaty	▪ nawiązanie więzi sąsiedzkich ▪ integracja społeczności
Uzasadnienie realizacji	
W ramach przedsięwzięcia przewiduje się prowadzić działania społeczne, odbudowujące wspólnotę lokalną oraz angażujące mieszkańców w "życie wsi".	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej	
Projekt A.2.1.1 Wyeksponowanie walorów turystycznych.	
Lokalizacja	Wery Gródek
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Przewiduje się poprowadzenie ścieżki rekreacyjnej i wytyczenie wzdłuż niej szlaku turystycznego oraz znaków informacyjnych i mapy terenu. Ścieżka ta będzie prowadzona przez Wdecki Park Krajobrazowy wzdłuż rzeki Wdy do znajdujących się w Gródku i Werach obiektów turystycznych: ▪ Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu, ▪ gład św. Wojciecha ▪ elektrownia wodna w Gródku z początku XX w. ▪ Drewniany dwór szlachecki w Gródku Ścieżka wraz ze szlakiem będzie stanowić połączenie z terenem rewitalizowanym w Sierosławku.
Prognozowane rezultaty	▪ utworzenie szlaku turystycznego ▪ ułatwienie dostępu do obiektów turystycznych ▪ ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych
Uzasadnienie realizacji	

Wyeksponowanie walorów turystycznych w Werach i Gródku ma na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. Połączenie sołectw poprzez ścieżkę rekreacyjną i wytyczone na nich szlaki turystyczne przyczynią się do integracji między nimi. Ułatwią również dostęp do najważniejszych punktów rekreacyjnych i turystycznych.

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej	
Przedsięwzięcie A.2.1.2 Renowacja dworku szlacheckiego w celu utworzenia w nim skansenu.	
Lokalizacja	Gródek
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	W ramach projektu przewiduje się ▪ oczyszczenie terenu wokół obiektów turystycznych poprzez usunięcie zarośli. ▪ utworzenie pomieszczenia na izbę pamiątkową ▪ przeniesienie starej kuźni Po dostosowaniu budynku do założonych norm planuje się organizację kursów kowalstwa artystycznego
Prognozowane rezultaty	▪ utworzenie skansenu i izby pamiątkowej ▪ wzrost aktywności turystycznej
Uzasadnienie realizacji	
Właściciel dworku wyraził chęć współpracy z Gminą, poprzez udostępnienie budynku do celów turystycznych. Jest on jednak zaniedbany i konieczne jest przeprowadzenie renowacji i dostosowanie obiektu do założonych celów. Wpłynie to znacząco na stan turystyki w Gródku a tym samym w całej gminie.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	
Przedsięwzięcie A.2.2.1 Remont boiska i terenu towarzyszącego.	
Lokalizacja	Wery Gródek
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Remont płyty głównej boiska oraz boiska treningowego. Budowa budynku zaplecza socjalnego i trybun oraz ogrodzenie płyty boiska głównego i całego obiektu.
Prognozowane rezultaty	Organizacja zawodów sportowych, treningów i imprez.
Uzasadnienie realizacji	
Boiska w Werach i Gródku są zaniedbane i niedostosowane do użytku społecznego. Dzięki remontowi i dostosowaniu boiska do potrzeb mieszkańców będzie ono miejscem spotkań i integracji społecznej. Planuje się organizowanie tam festynów.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	
Projekt A.2.2.2 Zagospodarowanie przestrzeni przy świetlicy.	
Lokalizacja	Wery
Okres realizacji	2017/2018
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	W ramach zagospodarowania terenu wokół świetlicy przewiduje się: ▪ zamontowanie siłowni plenerowej ▪ budowę placu zabaw ▪ budowę parkingu ▪ postawienie ławek
Prognozowane rezultaty	▪ poprawa estetyki i bezpieczeństwa
Uzasadnienie realizacji	
Świetlica jest miejscem spotkań i integracji. Mieszkańcy wyrazili potrzebę zagospodarowania jej przestrzeni w celu utworzenia miejsca aktywnego wypoczynku poprzez wzmocnienie kompetencji sportowych. Zagospodarowanie terenu przy świetlicy przyczyni się do zwiększenia integracji mieszkańców oraz stworzenia odpowiedniej bazy kulturowej i aktywizacyjnej.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.2. Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej	
Przedsięwzięcie A.2.2.3 Zagospodarowanie brzegu rzeki i zalewu oraz terenów towarzyszących.	
Lokalizacja	Gródek
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	W ramach projektu przewiduje się: ▪ Utworzenie plaży ▪ Utworzenie miejsc kempingowych ▪ Utworzenie placu zabaw ▪ Utworzenie siłowni plenerowej ▪ Wybudowanie parkingu ▪ wyremontowanie przystani kajakowej wraz z pomostem ▪ utworzenie zaplecza socjalnego ▪ poprowadzenie drogi dojazdowej.
Prognozowane rezultaty	▪ ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych ▪ zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni, ▪ nadanie przestrzeni nowych funkcji ▪ integracja mieszkańców przez aktywny wypoczynek
Uzasadnienie realizacji	

Brzeg rzeki i zalewu ma niewykorzystany potencjał. Mieszkańcy wyrazili potrzebę stworzenia miejsca służącego do rekreacji. Ma to również na celu rozbudzenie aktywności turystycznej oraz wykorzystanie sprzyjającego miejsca na otworzenie własnej działalności.

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań A.2.: Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.3 Rozwój aktywnych form rekreacji	
Projekt A.2.3.1 „Klub Kajakowy Gródek”	
Lokalizacja	Gródek – przystań
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	W ramach przedsięwzięcia planuje się utworzyć klub, który będzie koncentrował się na organizacji spływów kajakowych, organizowaniu wyjazdów wioślarskich ale również na żagle oraz prowadzenie kursów dla dorosłych w zakresie instruktora kajakarstwa, rekreacji ruchowej. W ramach działania przewiduje się: - zatrudnienie wykwalifikowanej osoby w ramach przeprowadzania kursów
Prognozowane rezultaty	▪ możliwość społeczności nabycia nowych umiejętności ▪ spędzanie czasu
Uzasadnienie realizacji	
Stworzenie miejsca dla aktywnego spędzenia czasu.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań A.2.: Podnoszenie atrakcyjności obszaru poprzez rozwój infrastruktury turystycznej/rekreacyjnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego i jego promocję.	
Przedsięwzięcie A.2.3 Rozwój aktywnych form rekreacji	
Projekt A.2.3.2 „Klub Sportowy Gródek”	
Lokalizacja	Gródek
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Imprezy o różnym charakterze, w różnych dyscyplinach sportu, z preferencją dla piłki nożnej.
Prognozowane rezultaty	▪ aktywizacja środowiska, ▪ zapobieganie wykluczeniu
Uzasadnienie realizacji	
Dzięki poszerzeniu działalności klubu na dodatkowe dyscypliny sportu więcej osób będzie korzystać z działalności co spowoduje integrację środowiskową, międzyśrodowiskową i międzypokoleniową.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.3. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji .	

Przedsięwzięcie A.3.1 Modernizacja obiektów.	
Projekt A.3.1.1 Remont świetlicy.	
Lokalizacja	Wery
Okres realizacji	2017/2018
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	W ramach remontu świetlicy przewiduje się: ▪ przebudowę budynku ▪ termomodernizację ▪ wyposażenie w media – zakup 3 komputerów ▪ instalacja OZE ▪ wyposażenie w zaplecze kuchenne
Prognozowane rezultaty	▪ obniżenie kosztów utrzymania budynku świetlicy ▪ poprawa estetyki i bezpieczeństwa
Uzasadnienie realizacji	
Istniejąca świetlica wymaga gruntownego remontu - postępująca degradacja budynku, którego gmina nie może utrzymywać w należytym stanie z braku środków finansowych. Remont świetlicy przyczyni się do zwiększenia integracji mieszkańców oraz stworzenia odpowiedniej bazy kulturowej i aktywizacyjnej.	

A. Główny cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej	
Kierunek działań: A.3. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji .	
Przedsięwzięcie A.3.2 Modernizacja dróg.	
Projekt A.3.2.1 Przebudowa drogi gminnej.	
Lokalizacja	Wery Gródek
Okres realizacji	2018 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia - zakres realizowanych zadań	W ramach projektu przewiduje się: ▪ wybudowanie ścieżek rowerowych ▪ poprawienie stanu nawierzchni poprzez utwardzenie ▪ poprowadzenie chodników dostosowanych do osób starszych i dzieci ▪ zamontowanie oświetlenia przy ulicy
Prognozowane rezultaty	▪ skrócenie czasu przejazdu ▪ ułatwienie dojazdu do najważniejszych punktów gminy, między innymi brzegu rzeki, obiektów rekreacyjnych, świetlicy
Uzasadnienie realizacji	
W miejscowościach brakuje ścieżek rowerowych, chodników oraz oświetlenia. Poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej ułatwi komunikację co wpłynie pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości. Poprawi bezpieczeństwo w poruszaniu się w szczególności dla osób starszych i dzieci.	

B. Uzupełniający cel rewitalizacji: Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej	
KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1: Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji	
Przedsięwzięcie B.1.1 Szkolenia i warsztaty w zakresie zakładania działalności gospodarczej	
Projekt B.1.1.1 „Bądź przedsiębiorczy”	

Lokalizacja	Wery – świetlica,
Okres realizacji	2020 - 2023
Charakterystyka przedsięwzięcia – zakres realizowanych zadań	Elementami projektu jest ▪ przekazanie informacji jak założyć własną firmę, ▪ poznanie procesu otworzenia własnej działalności od momentu powstania pomysłu na biznes po zatrudnienie pracowników, ▪ zapoznanie z wiedzą niezbędną dla każdego początkującego przedsiębiorcy, dotyczącą: formalności urzędowych, podatków, źródeł finansowania działalności oraz z aktualnymi przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej, ▪ zdobycie wiedzy jak wykorzystać walory turystyczne pod kątem działalności gospodarczej ▪ zatrudnienie wykwalifikowaną osobę prowadzącą szkolenia
Prognozowane rezultaty	▪ rozwój gospodarczy ▪ wzrost aktywności gospodarczej
Uzasadnienie realizacji	
Zwiększenie aktywności obywatelskiej i przedsiębiorczości mieszkańców co istotnie wpłynie na proces zrównoważonego rozwoju gospodarczego.	

Załącznik 2. Wzór formularza konsultacji społecznych (1)

Załącznik 3. Wzór formularza konsultacji społecznych (2)

Załącznik 4. Wzór ankiety

Załącznik 5 Wyniki ankietyzacji mieszkańców

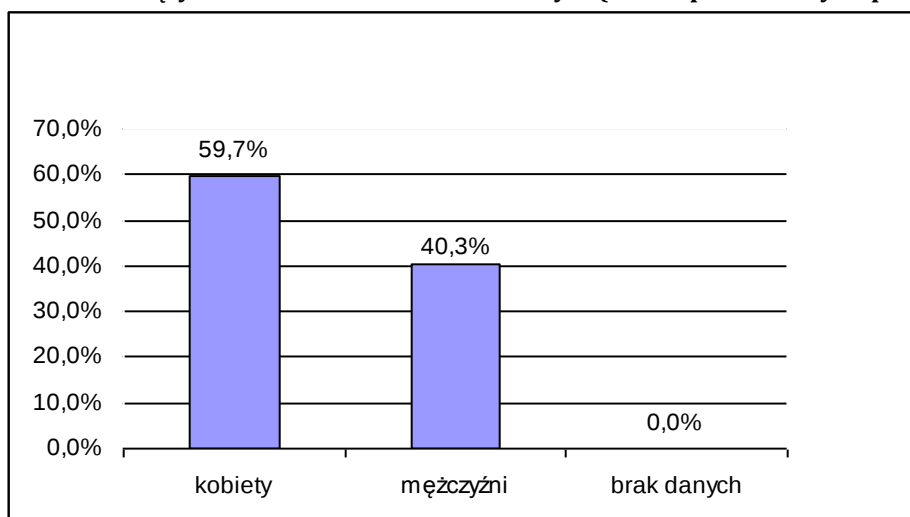
Wyniki badania ankietowego realizowanego podczas konsultacji społecznych w okresie oddo na terenie Gminy Drzycim.

W okresie realizacji konsultacji społecznych na terenie Gminy Drzycim otrzymano łącznie 62 ankiety (w wersji papierowej lub elektronicznej). Kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte z gotowymi odpowiedziami, jak i pytania otwarte, w których respondenci udzielali odpowiedzi własnymi słowami.

1. Dane metryczkowe

W badaniu ankietowym wzięły udział łącznie 62 osoby z miejscowości położonych na terenie Gminy Drzycim. W badanej grupie znalazło się 37 kobiet (59,7%) i 25 mężczyzn (40,3%).

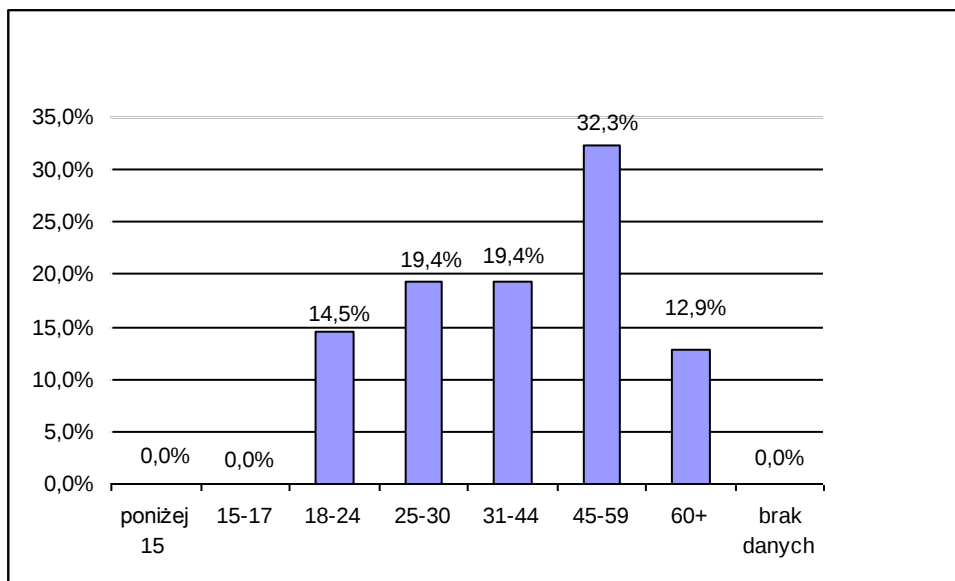
Wykres 1. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

W próbie znaleźli się respondenci reprezentujący prawie każdą grupę wiekową. Brak osób tylko w grupach wiekowych poniżej 15 lat oraz 15 – 17 lat. Najliczniejsza była kategoria wiekowa 45-59 (32,3%) a następnie kategoria 31-44 lat oraz 25 – 30 lat (po 19,4%). Ankiety wypełniło też 9 osób w wieku 18-24 lat (14,5%), oraz 8 respondentów w wieku 60+ (12,9%).

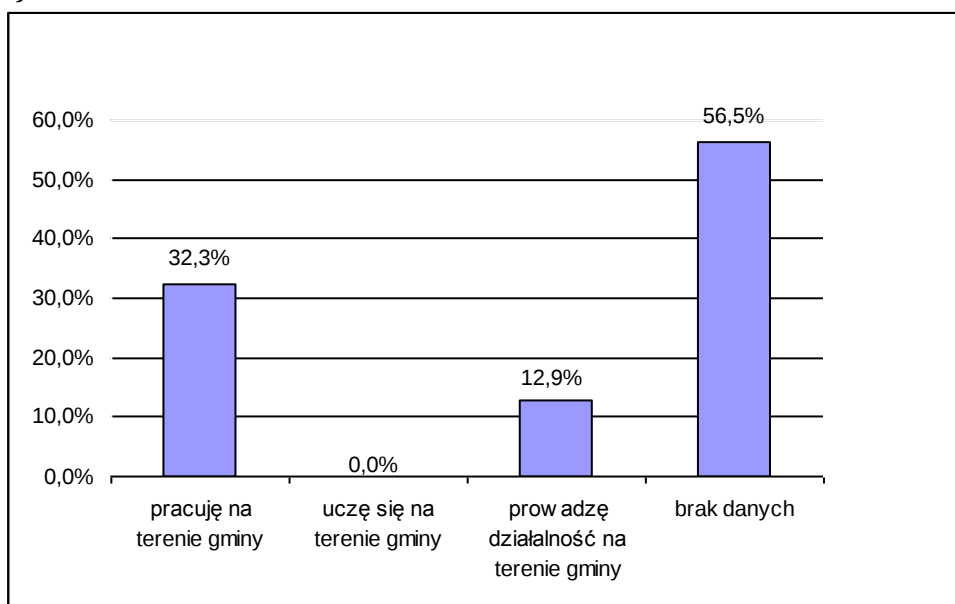
Wykres 2. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

20 respondentów pracuje na terenie gminy, 8 prowadzi działalność na terenie gminy. Brak wśród ankietowanych osób uczących się na terenie gminy. 35 osób nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres 3. Miejsce pracy/nauki osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

Opinie w badaniu ankietowym wyraziły osoby deklarujące różny poziom wykształcenia: zasadnicze zawodowe – 24 osoby (40,7%), średnie (liceum, technikum) – 15 osób (25,4%), wyższe – 13 osób (52%), podstawowe, gimnazjum – 3 osoby (5,1%), pomaturalne – 3 osoby (5,1%) a także niepełne podstawowe – 1 osoba (1,7%).

Ankietowani reprezentowali różny status zawodowy: pracownik – 19 osób (31,7%), rencista/emeryt – 9 osób (15,0%), pracownik umysłowy – 7 osób (11,7%), student/uczeń oraz przedsiębiorca po 5 osób (po 8,3%), bezrobotny – 3 osoby (5,0%). 12 osób (20,0%) zaznaczyło odpowiedź – inne, w tym 10 osób (16,7%) – rolnik oraz 1 osoba (1,7%) – gospodyni domowa i 1 osoba (1,7%) – kierowca.

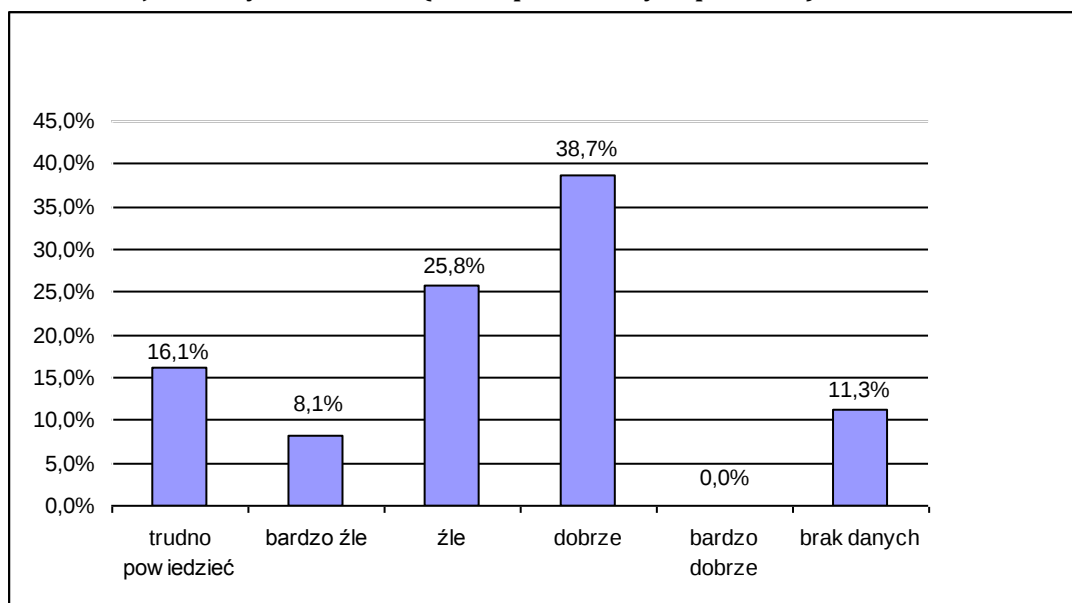
Sektory w których respondenci pracują bądź prowadzą działalność gospodarczą przedstawiają się następująco: 20 osób (40,8%) – rolnictwo, po 8 (po 16,3%) ankietowanych wybrało odpowiedź usługi oraz nie dotyczy, 7 osób (14,3%) – przemysł a 3 (6,1%) respondentów pracuje w administracji. W innych sektorach działa 3 ankietowanych (6,1%) w tym 1 osoba (2,0%) pracuje w handlu, 1 osoba (2,0%) w transporcie i również 1 osoba (2,0%) w sektorze medycznym.

U ankietowanych liczba osób w gospodarstwach domowych przedstawia się następująco: 7 osób aktywnych zawodowo, 13 osób uczących się bądź niepracujących, 16 emerytów/rencistów.

2. Jak ogólnie oceniają Państwo jakość życia w Gminie ?

Jakość życia w danym miejscu zamieszkania została oceniona dobrze - 24 osoby wybrało taką odpowiedź (38,7% wskazań). 16 osób (25,8%) oceniło jakość życia źle a 5 osób (8,1%) na bardzo złym poziomie. 10 osób (16,1%) przyznało, że nie może jednoznacznie ocenić jakości życia w swojej miejscowości. 7 ankietowanych (11,3%) nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres 4. Ocena jakości życia w Gminie (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

3. Gdzie Państwo korzystacie z poniższych usług ?

W przypadku drobnych usług rzemieślniczych, rozrywki i kultury, sportu i rekreacji oraz usług rehabilitacyjno - opiekuńczych badani deklaruowali, że korzystają głównie poza gminą (kolejno: 75,0%, 63,0%, 41,9%, 72,1%). Z podstawowej opieki zdrowotnej respondenci głównie korzystają w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania (49,2%) Z opieki żłobkowej i przedszkolnej, edukacji podstawowej/gimnazjalnej oraz zawodowej/szkół średnich, zajęć pozalekcyjnych ankietowani głównie deklarują brak potrzeby korzystania (kolejno: 83,8%, 61,0%, 62,8%, 63,2%, 66,7%). W miejscu zamieszkania respondenci korzystają głównie tylko z zakupów spożywczych i pierwszej potrzeby.

Tabela 1. Lokalizacja korzystania z usług (udział procentowy).

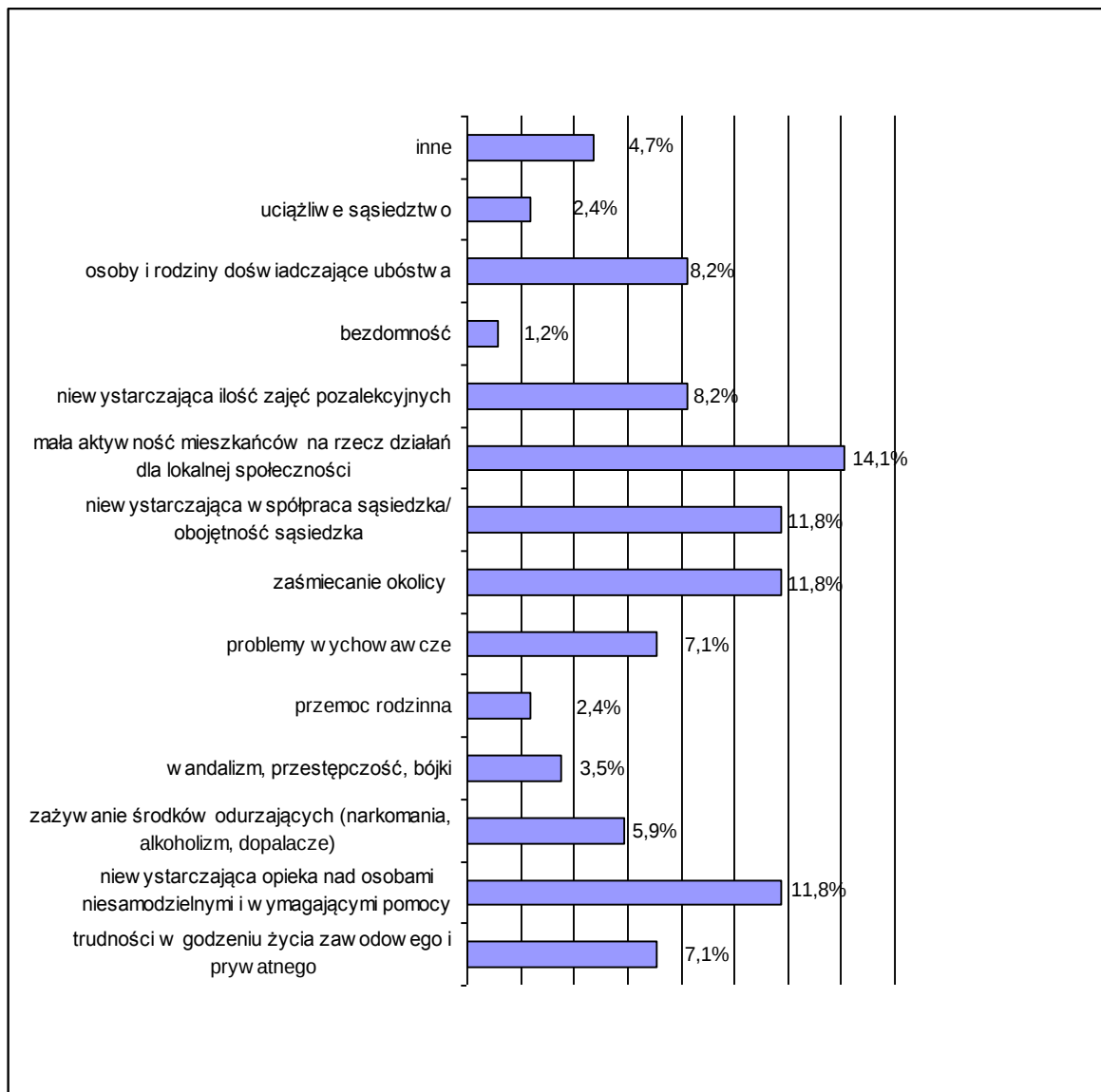
usługi	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości niż miejsce zamieszkania w gminie	Poza gminą	Mam taką potrzebę, ale nie korzystam	Nie mam takiej potrzeby
Opieka żłobkowa	0,0%	2,7%	8,1%	5,4%	83,8%
Opieka przedszkolna	9,8%	14,6%	9,8%	4,9%	61,0%
Edukacja podstawowa/gimnazjalna	14,0%	16,3%	4,7%	2,3%	62,8%
Edukacja zawodowa/szkoły średnie	0,0%	0,0%	28,9%	7,9%	63,2%
Zajęcia pozalekcyjne	12,8%	5,1%	15,4%	0,0%	66,7%
Podstawowa opieka zdrowotna	38,5%	49,2%	12,3%	0,0%	0,0%
Usługi rehabilitacyjno – opiekuńcze	2,3%	4,7%	72,1%	0,0%	20,9%
Sport i rekreacja	30,2%	9,3%	41,9%	11,6%	7,0%
Rozrywka i kultura	19,6%	6,5%	63,0%	8,7%	2,2%
Zakupy spożywcze i pierwszej potrzeby	44,4%	20,6%	34,9%	0,0%	0,0%
Drobne usługi rzemieślnicze (np. szewc, zegarmistrz, pralnia)	16,7%	2,1%	75,0%	0,0%	6,3%

Źródło: Opracowanie własne

4. Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu?

Największym problemem na terenie gminy według ankietowanych jest mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej społeczności – 14,1%. Po 11,8% respondentów zauważa problem w niewystarczającej opiece nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy, zaśmiecaniu okolicy oraz niewystarczającej współpracy sąsiedzkiej/obojętności sąsiedzkiej. Problem w niewystarczającej ilości zajęć pozalekcyjnych oraz w ilości osób i rodzin doświadczających ubóstwa dostrzega po 8,2% a w trudności w godzeniu życia zawodowego i prywatnego oraz problemach wychowawczych po 7,1%, 5,9% ankietowanych w narkomanii/alkoholizmie. Niewielki procent ankietowanych widzi problem w następujących aspektach: wandalizm, przestępczość, bójki – 3,5%, uciążliwe sąsiedztwo, przemoc rodzinna po 2,4%, bezdomność – 1,2%. 4,7% respondentów zaznaczyło odpowiedź inną, w tym: brak rozwoju wsi - 3,5% oraz kradzieże – 1,2%.

Wykres 5. Największe problemy społeczne na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

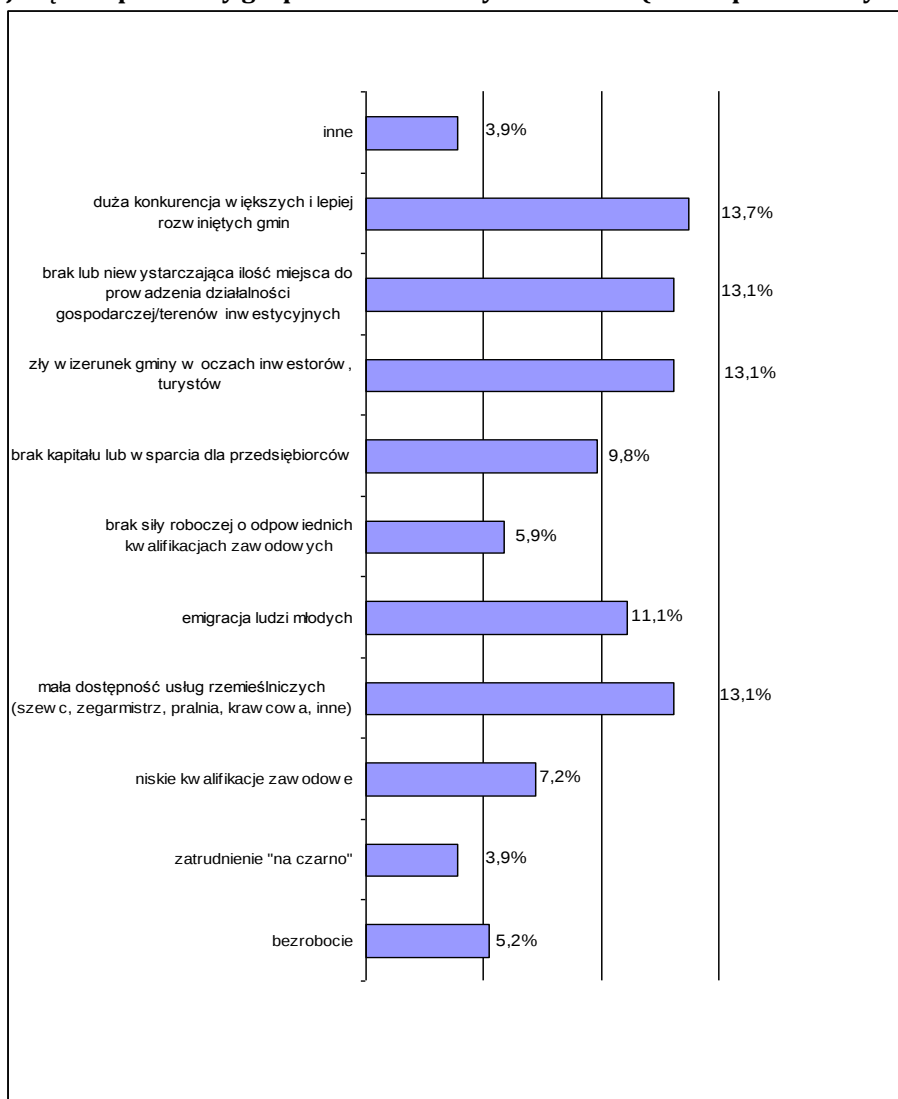

Źródło: Opracowanie własne

5. Na ile zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?

Największym problemem w sferze gospodarczej w miejscu zamieszkania respondentów jest duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin (13,7%). Dużym utrudnieniem na danym terenie jest również mała dostępność usług rzemieślniczych, zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów oraz brak lub niewystarczająca ilość miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej/terenów inwestycyjnych (po 13,1%). Mniej licznie wskazywano na emigrację ludzi młodych (11,1%), brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorstw (9,8%), niskie kwalifikacje zawodowe (7,2%). Najmniejszymi problemami w sferze gospodarczej ankietowani uznali brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych (5,9%), bezrobocie (5,2%) oraz zatrudnienie „na czarno” (3,9%). 3,9% respondentów wybrało odpowiedź inną, w tym: niskie zarobki (1,3%) oraz brak wsparcia ze strony gminy (2,6%).

Wykres 6. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

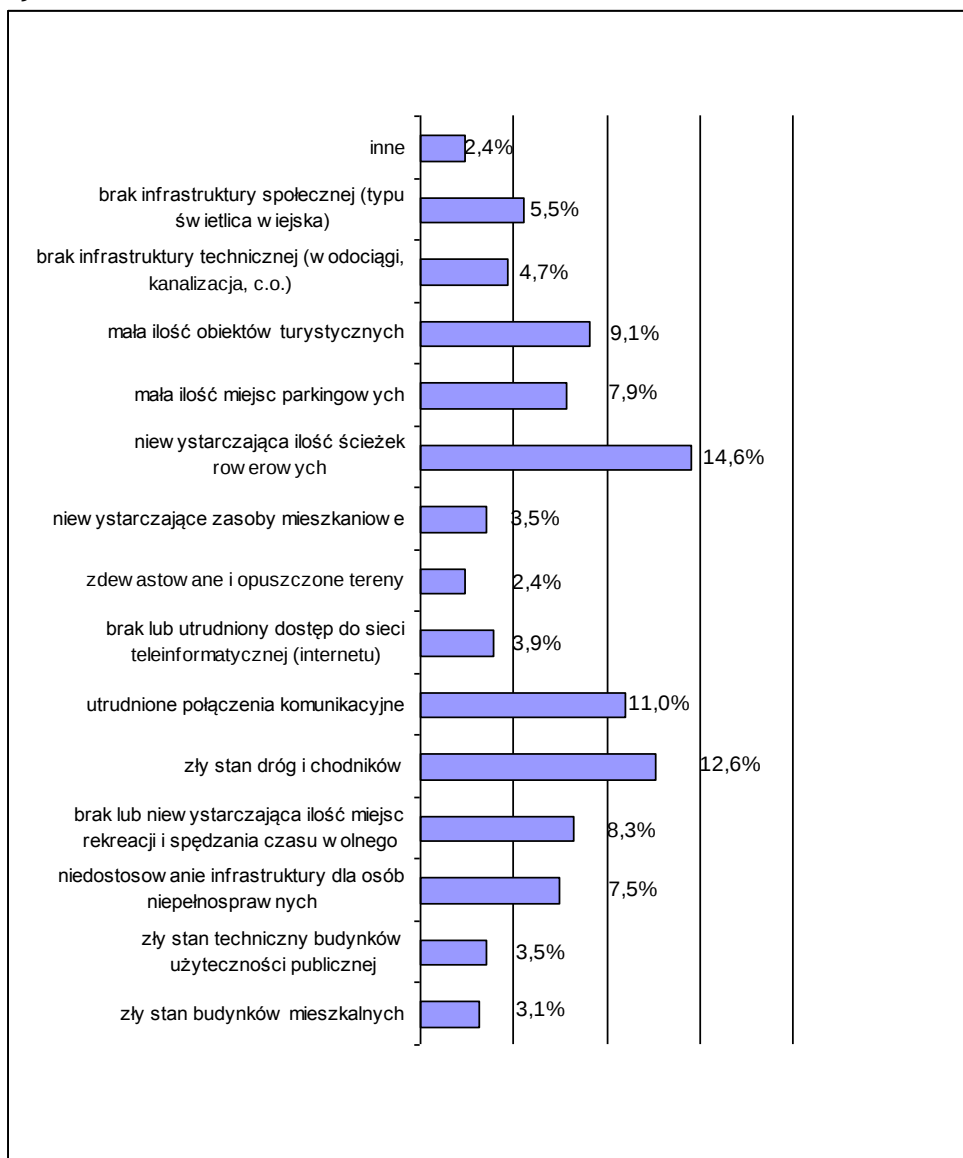

Źródło: Opracowanie własne

6. Na ile zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno – funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu?

Głównymi problemami wskazywanymi przez respondentów w sferze przestrzenno – funkcjonalnej jest niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych (14,6%), zły stan dróg i chodników (12,6%) oraz utrudnione połączenia komunikacyjne (11,0%). Innymi problematycznymi aspektami jest mała ilość obiektów turystycznych (9,1%), brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego (8,3%). Mieszkańcy gminy zauważają również, że w ich otoczeniu jest mała ilość miejsc parkingowych (7,9%) oraz niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych (7,5%). Niewielka liczba mieszkańców gminy zwróciła uwagę na brak infrastruktury społecznej (5,5%) oraz technicznej (4,7%), brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej (3,9%), zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej (3,5%), niewystarczające zasoby mieszkaniowe (3,5%) oraz zły stan budynków mieszkalnych (3,1%), 2,4% respondentów dostrzega problem w zdewastowanych i opuszczonych terenach. 2,4% ankietowanych wybrało odpowiedź inną, w tym utrzymanie porządku poboczy dróg oraz brak dbania o obiekty użyteczności publicznej (po 0,8%) oraz utrudnione połączenia autobusowe w weekend i brak kąpielisk (po 0,4%)

Wykres 7. Największe problemy przestrzenno - funkcjonalne na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

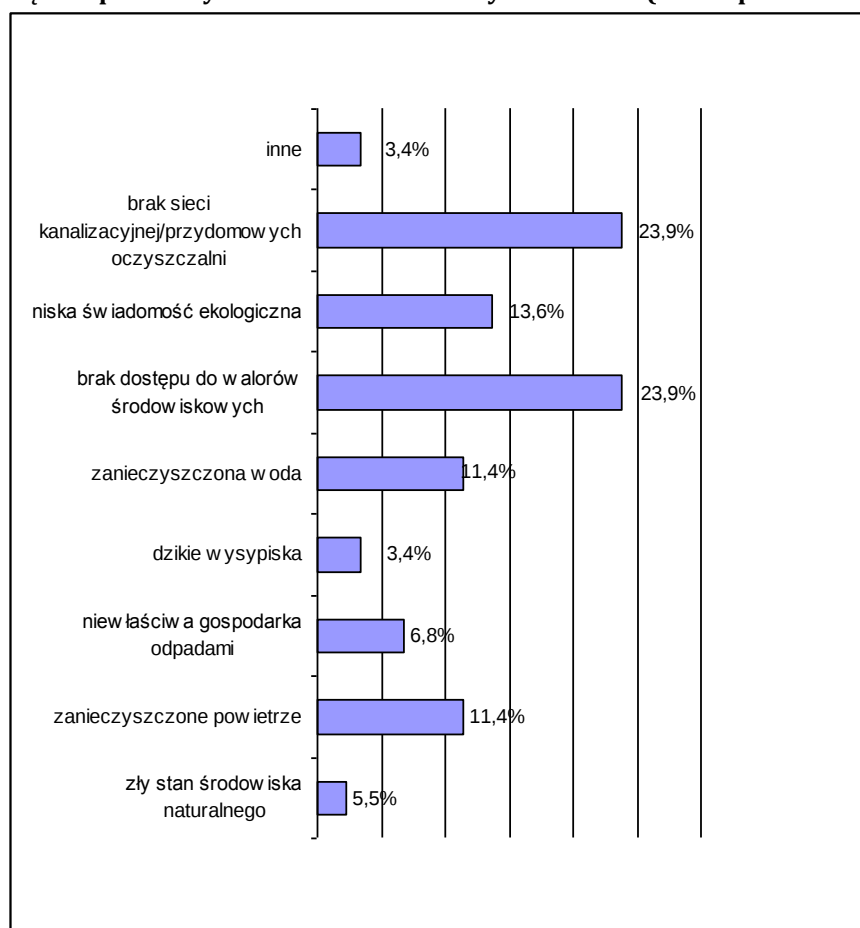

Źródło: Opracowanie własne

7. Na ile zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu?

Najważniejszymi, według mieszkańców, problemami w sferze środowiskowej jest brak dostępu do walorów środowiskowych oraz brak sieci kanalizacyjnej/przydomowych oczyszczalni (po 23,9%). Część ankietowanych wskazała również na niską świadomość ekologiczną (13,6%), zanieczyszczone powietrze oraz zanieczyszczoną wodę (po 11,4%). 6,8 % respondentów dostrzega problem w niewłaściwej gospodarce odpadami (6,8%). Nieliczni respondenci uznali za problem dzikie wysypiska (3,4%) oraz zły stan środowiska naturalnego (2,3%). 3,4% ankietowanych wybrało odpowiedź inną, w tym dzikie zwierzęta wyskakujące na drogi (1,1%) i brak czystej wody i problemy z dostarczaniem wody (2,3%).

Wykres 8. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

8. Czego najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wskazały szereg różnego rodzaju potrzeb w ich miejscu zamieszkania. W odpowiedziach respondentów pojawiły się zarówno kwestie społeczne, jak i związane z infrastrukturą techniczną oraz problemy innego typu:

Do najważniejszych potrzeb społecznych zaliczono:

- Więcej zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- Organizowanie kursów podwyższających kwalifikacje
- Stworzenie nowych miejsc spędzania wolnego czasu dla seniorów
- Więcej miejsc rekreacji

Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzeby w kwestii infrastrukturalnej oraz problemy innego typu:

- Uporządkowanie gospodarki odpadami – zlikwidowanie dzikich wysypisk
- Remont świetlic
- Budowa/remont dróg, chodników, ścieżek rowerowych
- Wymiana starych piecy
- Budowa placów zabaw
- Brak oświetlenia
- Oznakowanie miejscowości